

KOLEDAR
ZA LETO
1953

Koledar

ZA LETO

1961

TRINKOV
KOLEDAR

ZA LETO

1971

TRINKOV KOLEDAR 1975

**TRINKOV
KOLEDAR
1982**

XXX LETNIK

TRINKOV
KOLEDAR

1977

TRINKOV KOLEDAR 1978

TRINKOV KOLEDAR 1979

Trinkov koledar 1980

4938/1998

Odgovorni urednik: dr. Stojan Brajša

TRINKOV KOLEDAR

za navadno leto

1982

*

IZDALO »KULTURNO DRUŠTVO IVAN TRINKO«

LETO 1982

je navadno leto. Ima 365 dni ali 52 tednov in 1 dan. Začne in konča se v petek. **Cerkveno** leto začenjamo s prvo adventno nedeljo 29. novembra 1981. **Civilno** leto pa na Novo leto 1. januarja 1982.

LETNI ČASI

Začetek pomladi: 20. marca ob 23. uri 56. minut. Sonce stopi v znamenje *ovna* (pomladansko enako-nočje).

Začetek poletja: 21. junija ob 18. uri 23 minut. Sonce stopi na povratniku v znamenje *raka*.

Začetek jeseni: 23. septembra ob 9. uri 46 minut. Sonce stopi v znamenje *tehtnice* (jesensko enako-nočje).

Začetek zime: 22. decembra ob 5. uri 38 minut. Sonce stopi na povratniku v znamenje *kozoroga*.

MRKI V LETU 1982

1. **Popolni lunin mrk bo 9. januarja.** Začetek ob 8,15. Začetek popolnega mrka ob 20,17. Konec ob 23,37. Pri nas bo ta lunin mrk viden. Opazovali ga bodo v krajih Grenland, Evropi, Afriki, Indijskem oceanu, vzhodnih delih Severne in Južne Amerike.

2. **Delni sončni mrk bo 25. januarja.** Začetek ob 3,50 in konec mrka ob 7,34. Pri nas ne bo viden. Opazovali ga bodo na južnem Atlantiku, Indijskem in Tihem oceanu in Novi Zelandiji.

3. **Delni sončni mrk bo 21. junija.** Začetek ob 11,28 in konec ob 14,40. Pri nas ne bo viden. Viden bo iz južnega Atlantika in juga Afrike.

4. **Popolni lunin mrk bo 6. julija.** Mrk pri nas ne bo viden. Mrk bo viden v Novi Zelandiji, Antarktiki, na Pacifiku, Severni Ameriki, Atlantiku in zahodni Afriki.

5. **Delni sončni mrk bo 20. julija.** Mrk pri nas ne bo viden.

7. **Popolni lunin mrk bo 30. decembra.** Pri nas ne bo viden.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI

Po sklepu cerkvenega zbora v Niceji leta 325 se velika noč vsako leto obhaja prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni. To je lahko v času od 22. marca do 25. aprila. Mnogi drugi prazniki se ravnaajo po veliki noči in so zato premakljivi.

V letu 1982 bodo premakljivi prazniki:

Pepelnica	24. februarja
Velika noč	11. aprila
Križev teden	17. 18. in 19. maja
Gospodov vnebohod	20. maja
Binkošti	30. maja
Sveta Trojica	6. junija
Sv. Rešnje Telo	10. junija
Jezusovo Srce	18. junija
Marijino Srce	19. junija
Angelska nedelja	5. septembra
Rožnovenska nedelja	3. oktobra
Misijonska nedelja	24. oktobra
Žegnanska nedelja	31. oktobra
Zahvalna nedelja	7. novembra
Praznik Kristusa Vladarja	21. novembra
1. adventna nedelja	28. novembra

DRŽAVNI PRAZNIKI

Dan vstaje	25. aprila
Praznik dela	1. maja
Proglasitev republike	2. junija
Dan zmage	4. novembra

- 1 P **Novo leto - Božja Mati Marija**
- 2 S Bazilij Veliki; Gregor Nacij.
- 3 N **Sv. Trije kralji** €
- 4 P Angela Folinjska
- 5 T Milena; Simeon, pušč.
- 6 S Genovefa, dev.
- 7 Č Rajmund, red.; Lucijan, muč.
- 8 P Severin, opat; Erhard, škof
- 9 S Hadrijan, opat; Aleksija ☺
- 10 N **Jezusov krst - Viljem, opat**
- 11 P Pavlin Oglejski
- 12 T Alfred, opat; Tatjana, muč.
- 13 S Hilarij, škof; Veronika
-

-
- 14 Č Feliks (Srečko); Odon, red.
15 P Pavel, pušč.; Maver, opat
16 S Marcel, papež; Ticijan, škof
17 N **2. nav. - Anton, puščavnik** €
18 P Marjeta Ogrska
19 T Makarij, opat; Germanik, muč.
20 S Fabijan in Sebastijan, muč.
21 Č Neža (Agnes), muč.
22 P Vincenc (Vinko), muč.
23 S Emerencijana, muč.; Ildefonz, šk.
24 N **3. nav. - Frančišek Saleški, škof**
25 P Spreobrnitev ap. Pavla ●
26 T Timotej in Tit, škofa; Robert
27 S Angela Merici, dev.
28 Č Tomaž Akvinski, c. uč.
29 P Valerij, škof; Akvilin
30 S Martina, dev.; Hijacinta
31 N **4. nav. - Janez Bosko**
-

1	P	Brigita, devica	☽
2	T	Svečnica - Jezusovo darovanje	
3	S	Blaž, škof in muč.; Oskar	
4	Č	Andrej Corsini, škof	
5	P	Agata, dev. in muč. - Prvi petek	
6	S	Pavel Miki in tov., mučenci	
7	N	5. nav. - Rihard, kralj	
8	P	Hieronim Emil.	☺
9	T	Apolonija, dev. in muč.; Rinaldo	
10	S	Sholastika, dev.	
11	Č	Lurška Mati božja	
12	P	Evlalija, muč.; Benedikt, opat	
13	S	Katarina de Ricci, redovnica	

-
- 14 N **6. nav. - Valentin (Zdravko)**
- 15 P Georgija, dev. €
- 16 T Julijana, muč.; Onezim, škof
- 17 S Sedem ustanoviteljev servitov
- 18 Č Simeon Jeruzalemski, škof
- 19 P Konrad iz Piacenze, spok.
- 20 S Leon Veliki, papež; Silvan, muč.
- 21 N **7. nav. - Peter Damiani, c. uč.**
- 22 P Sedež apostola Petra
- 23 T Polikarp, škof in muč. - Pust ☉
- 24 S P e p e l n i c a - Lucij
- 25 Č Feliks (Srečko); Valburga, dev.
- 26 P Marjeta, red.; Porfirij, škof
- 27 S Gabrijel, Žal. Matere božje
- 28 N **1. postna - Roman, opat**
-

- 1 P Albin, škof
- 2 T Neža Praška, dev. 3
- 3 S Kunigunga, cesarica
- 4 Č Kazimir
- 5 P Teofil; Olivija, muč.
- 6 S Fridolin (Miroslav) - K v a t r e
- 7 N **2. postna - Perpetua in Felicita**
- 8 P Janez od Boga
- 9 T Frančiška Rimska 10
- 10 S Makarij, škof; 40 mučencev
- 11 Č Sofronij, škof
- 12 P Gregor Veliki; Doroteja, muč.
- 13 S Kristina, muč.; Teodora

-
- 14 N **3. postna - Florentina, opatinja**
- 15 P Klemen Dvoržak, spozn.
- 16 T Hilarij in Tacijan, muč.
- 17 S Patricij, škof; Jedrt (Jerica) €
- 18 Č Ciril Jeruzalemski, c. uč.
- 19 P J o ž e f, Jezusov rednik
- 20 S Klavdija in tov., muč.
- 21 N **4. postna - Nikolaj iz Flüe**
- 22 P Katarina Genovska
- 23 T Viktorijan in tov., muč.
- 24 S Dionizij, muč.; Katarina Švedska
- 25 Č Gospodovo oznanjenje Ⓢ
- 26 P Evgenija, muč.; Emanuel, muč.
- 27 S Rupert, škof; Lidija, muč.
- 28 N **5. postna - Sikst, papež**
- 29 P Bertold, red.; Helmut
- 30 T Kvirin, škof; Amadej
- 31 S Modest, škof; Gvido, opat
-

- 1 Č Hugo, škof; Venancij, muč. ☽
- 2 P Frančišek Paol.; Teodozija, muč.
- 3 S Rihard, škof; Irena
- 4 N **Cvetna - Oljčnica**
- 5 P Vincenc Ferreri
- 6 T Irenej Sirmijski, škof
- 7 S Janez de la Salle, spozn.
- 8 Č Veliki četrtek - Albert, škof ☺
- 9 P Veliki petek - Marija Kleopova
- 10 S Velika sobota - Apolonij, muč.
- 11 N **Velika noč - Gospodovo vstajenje**
- 12 P **Velikonočni ponedeljek**
- 13 T Hermenegild; Martina
-

-
- 14 S Valerijan in tov., muč.
- 15 Č Anastazija, muč.; Peter Gonz.
- 16 P Bernardka Lurška ☿
- 17 S Rudolf, mučenec
- 18 N 2. velikon. - Bela**
- 19 P Ema; Leon X.
- 20 T Adalgisa, devica
- 21 S Anzelm, škof; Konrad, red.
- 22 Č Leonid, muč.; Agapit, papež
- 23 P Jurij, muč.; Vojteh, škof ☼
- 24 S Fidel Sigm., muč.; Honorij, škof
- 25 N 3. velikon. - Marko, evang.**
- 26 P Klet; Marcellin, papež
- 27 T Hozana, dev.; Peter C.
- 28 S Vital (Živko); Peter Chanel, muč.
- 29 Č Katarina Sienska, c. uč.
- 30 P Jožef Cottolengo; Pij V., papež ☽
-

- 1 S Jožef delavec - Praznik dela
 - 2 N 4. velikon. - Boris, kralj
 - 3 P Filip in Jakob, apostola
 - 4 T Florijan (Cvetko), muč.
 - 5 S Gotard, škof; Angel, muč.
 - 6 Č Marija Srednica milosti; Dominik
 - 7 P Gizela, opatinja; Flavij, muč.
 - 8 S Viktor Milanski, muč.; Željko ☺
 - 9 N 5. velikon. - Pahomij, opat
 - 10 P Antonin, škof
 - 11 T Sigismund (Žiga), kralj
 - 12 S Leopold Mandić; Pankracij
 - 13 Č Servacij, škof
-

-
- 14 P Matija, apostol
- 15 S Zofija (Sonja)
- 16 N **6. velikon. - Janez Nepomuk** €
- 17 P Bruno, škof; Valter
- 18 T Klavdija, muč.; Erik
- 19 S Peter Celestin, papež; Teofil
- 20 Č V n e b o h o d Gospodov
- 21 P Krispin, red.; Valens, škof
- 22 S Renata, spok.; Marjeta (Rita)
- 23 N **7. velikon. - Janez de Rossi** ●
- 24 P Marija Pomočnica
- 25 T Beda Častitljivi
- 26 S Filip Neri
- 27 Č Avguštin Canterb.
- 28 P Emilij, mučenec
- 29 S Maksim, škof; Teodozija, dev. ☩
- 30 N **Binkošti - Prihod Sv. Duha**
- 31 P Obiskanje Device Marije
-

- 1 T Justin, muč.; Konrad
2 S Marcellin in Peter; Erazem
3 Č Karel Lwanga in tov., muč.
4 P Frančišek Caracciolo; Kvirin, šk.
5 S Bonifacij, muč.; Valerija
6 N **Sveta Trojica - Norbert, škof** ☺
7 P Robert, opat; Viljem
8 T Medard, škof
9 S Primož in Felicijan; Efrem
10 Č Sv. Rešnje telo in Kri
11 P Barnaba, ap.; Feliks, muč.
12 S Adelajda (Adela), dev.
13 N **11. nav. - Anton Padovanski**
-

-
14	P	Valerij; Bazilij Veliki	€
15	T	Vid in Modest, muč.	
16	S	Gvido Kortonski; Beno, muč.	
17	Č	Gregor Barbarigo, škof	
18	P	Jezusovo Srce	
19	S	Gervazij in Protazij, muč.	
20	N	12. nav. - Silverij, papež	
21	P	Alozij Gonzaga	☉
22	T	Pavlin; Ahac, muč.	
23	S	Agripina, muč.; Jožef Cafasso	
24	Č	Rojstvo Janeza Krstnika	
25	P	Viljem (Vilko), opat	
26	S	Janez in Pavel; Pelagij, muč.	
27	N	13. nav. - Ciril Aleksandrijski, šk.	
28	P	Irenej, škof	☽
29	T	Peter in Pavel, apostola	
30	S	Prvi rimski mučenci	
-

- 1 Č Estera, svetopisemska žena
- 2 P Oton, škof; Vital (Živko), muč.
- 3 S Tomaž, apostol; Heliodor, škof
- 4 N **14. nav. - Uldarik (Urh), škof**
- 5 P Ciril in Metod, slov. ap. ☺
- 6 T Marija Goretti, muč.
- 7 S Vilibald, škof; Izaija, prerok
- 8 Č Evgen, papež; Prokop, muč.
- 9 P Veronika Giuliani
- 10 S Amalija (Ljuba), red.; Viktorija
- 11 N **15. nav. - Benedikt, opat**
- 12 P Mohor in Fortunat, muč.
- 13 T Henrik, kralj

-
- 14 S Kamil de Lellis, duh. €
- 15 Č Bonaventura, škof; Vladimir
- 16 P Karmelska Mati božja
- 17 S Aleš (Aleksej), spok.; Marcelina
- 18 N 16. nav. - Friderik (Miroslav), šk.**
- 19 P Aurea (Zlatka), dev.
- 20 T Marjeta, dev. in muč. ☉
- 21 S Danijel (Danilo), prerok
- 22 Č Marija Magdalena (Magda)
- 23 P Brigita Švedska; Apolinarij, škof
- 24 S Kristina, dev. in muč.; Boris
- 25 N 17. nav. - Jakob starejši, ap.**
- 26 P Joahim in Ana (Marijini starši)
- 27 T Gorazd; Klemen Ohridski ☽
- 28 S Viktor (Zmago); Nazarij
- 29 Č Marta iz Betanije
- 30 P Peter Krizolog, c. uč.
- 31 S Ignacij Lojolski
-

- 1 N 18. nav. - **Alfonz Liguori**, c. uč.
- 2 P Evzebij - Porcijunkula
- 3 T Lidija; Nikodem
- 4 S Janez Vianney, arški župnik ☺
- 5 Č Marija Snežna; Ožbalt, kralj
- 6 P Jezusova spreminitev
- 7 S Kajetan, duh.; Sikst, papež
- 8 N 19. nav. - **Dominik**, red. ustanov.
- 9 P Roman, mučenec
- 10 T Lovrenc, mučenec
- 11 S Klara (Jasna), dev.
- 12 Č Hilarija, dev.; Inocenc, papež €
- 13 P Poncijan in Hipolit, muč.
-

-
- 14 S Maksimilijan Kolbe, muč.
15 N **Marijino vnebovzetje - Rožnica**
16 P Rok, spokornik
17 T Hijacint; Liberat
18 S Agapit, muč.; Helena, cesarica
19 Č Janez Eudes, red. ustan.
20 P Bernard, opat; Samuel, prerok ☉
21 S Pij X., papež
22 N **21. nav. - Devica Marija Kraljica**
23 P Roza iz Lime
24 T Jernej, apostol
25 S Ludvik, kralj; Jožef Kalasanc
26 Č Rufin, škof; Zefirin ☽
27 P Monika, mati sv. Avgušтина
28 S Avguštin, škof, c. uč.
29 N **22. nav. - Mučeništvo Jan. Krst.**
30 P Feliks (Srečko)
31 T Rajmund, (Rajko)
-

- 1 S Egidij (Tilh), opat
2 Č Maksima, muč.; Kastor, škof
3 P Gregor Veliki, papež (3)
4 S Rozalija (Zalka), dev.; Ida
5 N **23. nav. - Lovrenc Giustiniani, šk.**
6 P Petronij, škof
7 T Regina; Marko Križevčan
8 S Rojstvo Device Marije
9 Č Peter Klaver, red.
10 P Nikolaj Tolentinski; Otokar (€)
11 S Prot in Hijacint, muč.
12 N **24. nav. - Tacijan, muč.**
13 P Janez Zlatousti
-

-
- 14 T Povišanje sv. Križa
- 15 S Žalostna Mati božja (Dolores)
- 16 Č Kornelij, papež; Ljudmila
- 17 P Robert Bellarmino, škof
- 18 S Jožef Kupertinski; Irena
- 19 N 25. nav. - Januarij, škof**
- 20 P Suzana, mučenka
- 21 T Matej, apostol in evang.
- 22 S Tomaž iz Villanove; Mavricij
- 23 Č Lin, papež; Tekla
- 24 P Pacifik, red.; Gerard, škof
- 25 S Avrelija (Zlatka), dev.
- 26 N 26. nav. - Kozma in Damijan, muč.**
- 27 P Vincenc Pavelski
- 28 T Venčeslav, mučenec
- 29 S Mihael, Gabrijel in Rafael, nadang.
- 30 Č Hieronim, c. uč.
-

- 1 P Terezija Deteta Jezusa
- 2 S Angeli varuhi; Teofil
- 3 N **27. nav. - Kandid (Žarko), m.** ☺
- 4 P Frančišek Asiški
- 5 T Placid in Marcelin, muč.
- 6 S Bruno, opat; Renato, škof
- 7 Č Rožnovenska Mati božja
- 8 P Demetrij, muč.; Pelagija
- 9 S Dioniz in tov., muč.
- 10 N **28. nav. - Frančišek Borgia** ☹
- 11 P Emilijan (Milan), škof
- 12 T Maksimilijan, škof
- 13 S Edvard, kralj; Koloman, muč.
-

-
- 14 Č Kalist, papež; Gvdencij, škof
15 P Terezija Velika, c. uč.
16 S Hedvika (Jadviga); Marjeta Al.
17 N **29. nav. - Ignacij Antioh, šk.** ●
18 P Luka, evangelist
19 T Pavel od Križa
20 S Irena (Miroslava); Vendelin
21 Č Uršula, dev. in muč.; Hilarion
22 P Marija Saloma; Donat, škof
23 S Janez Kapistran; Severin, škof
24 N **30. nav. - Feliks (Srečko)**
25 P Krispin ☾
26 T Lucijan; Evarist, papež
27 S Frumencij, škof; Sabina
28 Č Simon in Juda Tadej, apostola
29 P Narcis, škof; Ermelinda, dev.
30 S Alfonz Rodriguez, red.
-

- 1 P Vsi sveti
- 2 T Spomin vernih duš
- 3 S Just, tržaški zavetnik
- 4 Č Karel Boromejski, škof
- 5 P Zaharija in Elizabeta
- 6 S Lenart, opat; Severin, škof
- 7 N **32. nav. - Zahvalna**
- 8 P Bogomir (Mirko) €
- 9 T Teodor (Božidar)
- 10 S Leon Veliki, papež
- 11 Č Martin iz Toursa, škof
- 12 P Jozafat, mučenec
- 13 S Stanislav Kostka, spozn.
-

-
- 14 N **33. nav. - Nikolaj Tavelić**
- 15 P Leopold, spozn. ⑤
- 16 T Otmar, opat; Jedert
- 17 S Elizabeta Ogrska, red.
- 18 Č Posv. bazilik Petra in Pavla
- 19 P Faust, muč.; Narsej
- 20 S Edmund, kralj; Feliks Valois
- 21 N **Kristus Kralj Vesoljstva**
- 22 P Cecilija, dev., muč.
- 23 T Klemen I., papež ③
- 24 S Krizogon; Flora, muč.
- 25 Č Katarina Aleksandrijska, muč.
- 26 P Leonard Portomavriški
- 27 S Virgil, škof; Valerijan
- 28 N **1. adv. - Gregor, papež**
- 29 P Saturnin, škof
- 30 T Andrej, ap.; Justina, muč.
-

- 1 S Natalija (Božena); Eligij, škof ☺
- 2 Č Bibijana, muč.; Blanka, spok.
- 3 P Frančišek Ksaverij, duh.
- 4 S Barbara, muč.; Janez Dam.
- 5 N **2. adv. - Saba, opat**
- 6 P Miklavž, škof
- 7 T Ambrož, cerkv. uč.
- 8 S **Brezmadežno spočetje D. M.**
- 9 Č Valerija, muč.; Abel, očak
- 10 P Loretska Mati božja
- 11 S Damaz, papež; Danijel, pušč.
- 12 N **3. adv. - Ivana Šantalska, dev.**
- 13 P Lucija, muč.; Otilija
-

-
14	T	Spiridijon (Dušan)	
15	S	Kristina (Krista), dev.	☉
16	Č	Albina, dev., muč.	
17	P	Lazar iz Betanije	
18	S	Gracijan, škof - Kvatre	
19	N	4. adv. - Urban, papež	
20	P	Evgenij in Makarij	
21	T	Peter Kanizij, c. uč.	
22	S	Demetrij (Mitja), muč.	
23	Č	Janez Kancij, c. uč.	☽
24	P	Sveti večer - Adam in Eva	
25	S	Božič - Gospodovo rojstvo	
26	N	Sveti Štefan - Sveta Družina	
27	P	Janez, ap. in evangelist	
28	T	Nedolžni otroci	
29	S	Tomaž Becket; David, kralj	
30	Č	Liberij, škof; Evgen, škof	☽
31	P	Silvester, papež; Melanija	
-

»Sveta dolžnost je, da si ohranimo svojo narodnost in svoj jezik. Nobena pozemska oblast nima pravice poseči po tem našem zakladu, če ga sami ne zametamo...«

(Trinko)

Pre Anton o rojstvu Trinkovega koledarja

Župnik Anton Cuffolo iz Laz mi je pošiljal v Belgijo novice iz beneških vasi za »Slovenski glas«, ki sem ga ob novem letu 1952 začel izdajati za beneške delavce po Belgiji. V pismu, ki mi ga je poslal konec junija 1952, je pripisal: »Se kuha tudi poseben Koledar 1953 po Mohorjevem vzorcu za "žganjarje". Tako se mora nekaj delati, ko ne pustijo pri miru spati.«

V pismu 14. julija 1952 je o tem načrtu povedal nekaj več: »Skrbi me Vam pisati zaradi Vašega "emigrantskega" prispevka za koledarijo. Kar prosim Vas za to, kar ste ponudili, ker drugače bo preveč enoličen, če bo notri sama Jakoparija. (Op.: Cuffolov psevdonim.) Vi že veste, kako sestaviti prispevek, da bo interesanten posebno za emigrante. Tu se bodo prijeli za lasé, ko jih bo iznenadil, in se bodo pohujšali nad drznostjo. Lovili ga bodo in z njim kurili. Tam gor (op.: v Belgiji) pa ga bodo zelo veseli. Mecenu sem obljubil "blago" za konec tega meseca ali prve dni prihodnjega. Vaš prispevek naj ima tale "tema": Jakopovi berači v Belgiji in naj bo tak, da bo zanimal družine in

nje same. Tudi slike kake skupine "pevskega društva" itd. pričakujem! Jakop bo poskrbel tudi nekoliko bolj obširnega "katekizma", prikrojenega tako, da berači (op.: Benečani) bodo poznali bivše "jazbine" svojih tih starih. Seveda za jezikoslovce bo koledar služil kot smešnica! Nič ne de! Jakop dela za analfabete, kakor je on. Se gre za prvi poskus in za pustiti za nami dokument onih... ki jih ni! (Op.: V Benečiji so našim ljudem razlagali, da po njihovih vaseh ni Slovencev.) P. S. Vaš prispevek lahko obsega okoli 4 strani navadnega mohorjevega formata, vključivši slike.«

O svetem Martinu 11. novembra 1952 mi je v pismu omenil: »"Kol" ni še kuhan, a se kuha. Pravijo, da bo vreden 90-letnika (op.: prof. Trinka). Dobili ga boste za vso voljo naravnost iz lonca, saj tak minestron je kakor navlašč za jamske krte (op.: naše rudarje). Marsikateremu tukajšnjemu želodcu bo napravil hude krče, da se bo zvijal in cabal naokoli, da človek se že sedaj boji. Tudi MA (op.: Matajur) roma, a če ne priroma (op.: v Belgijo), je znamenje, da pada v roké razbojnikov, ki bi ga radi vdušili. Naša kurja oblast je izdala seznam vseh oboje jezičnih časopisov, ki so prepovedani vernim kristjanom; sosedje so zelò hudi, ker med njimi

ni tudi imena našega največjega hriba.« Tokrat se je podpisal »Vdani Vaš Giacomo Strizzi«.

Decembra 1952 piše: »Prekrivajo mi streho, poškodovano od lanskega snega: vsakdanji dež nagaja, da moram ponoči bežati od sobe do sobe, braniti z dežniki postelje, omare itd. V tem boju nisem še imel časa, da bi mogel romati v Sveto soško mesto (op.: v Gorico), pogledati, ali je že skuhan koledo. Pred nedavnim so mi kuhari rekli, da se kuha.«

2. januarja 1953 se je oglasil iz Ferrare: »»Sede na domačem stolu, imam priliko Vam pisati... iz Ferrare pri Padu... V Gorici so mi bili obljubili, da mi bodo sem pripeljali z avtom na Štefanovo koledarje. Do danes pa sem jih zaman čakal. Ne vem, kaj pomeni to: mogoče jih zadržuje slabo vreme, saj pri nas že od 28. decembra neprenehoma dežuje. Ko sem bil tam, sem na lastne oči videl, kako so ga tiskali v Budinovi tiskarni. Pričakujem jih dan za dnevom.«

Sredi januarja pa sporoča: »V tednu bo gotov tudi koledar. To bo... presenečenje... in godrnjanje.« Ko sem mu v odgovor sporočil, da sem izvod Trinkovega koledarja že dobil naravnost iz Gorice, je na pisalni stroj napisal pismo iz »Jakopije, 28. januarja

1953«, v katerem pravi med drugim: »Vi ste prvi videli elegantnega "prvorojenčka", ki, verjamem, da vam je zelo všeč, ker je res lep. Prepričan sem, da bo všeč vsem našim emigrantom in da se bodo prav radi pogovarjali z njim. Po iznajdbi atomske bombe je to gotovo najvažnejši dogodek povojnih časov. Presenečenje v nebesih in na zemlji! Mati, ki je porodila takega "jinaka" v takih razmerah, bo gotovo porodila po enega na leto. Izjemoma so ga Vam poslali lepo povitega, da ga bodo lahko nosili v žepu tudi po krtinah brez nevarnosti, da bi se zmečkal. Ako jih rabite še, pa prosite babico, da naj Vam jih pošlje. Vsak pismeni tamkajšnji berač (op.: Benečan) bi ga moral poljubiti.«

Nato popisuje, kako so obhajali shod sv. Ivana Zlatoustega pri profesorju Trinku v Trčmunu. »Domači župnik nas je vseh 12 beračev (op.: beneških duhovnikov) stlačil v kuhinjo, zato da bi se ne prehladil 90-letni celebrant, ker ima vse druge zakristije zaklenjene. Bilo je kakor v begunskih vagonih, tembolj, ker sta prišla tudi dva glavna botra novorojenčka. Tudi štedilnik je služil za mizo. Vse zasedeno, tudi police. Sončni dan, prav veselo domače razpoloženje, da botra ga bosta pomnila. Kosilo prve vrste in četudi žlice in vilice so bile ena drugi na poti, se

ni zgodil niti eden slučaj, da bi zgrešile pot v sosedova usta. Vse beraške živila so prišle na vrsto, od amce (pršuta) do gubance, ki je bila velika kakor belgijanske krtine (op.: belgijski rudniški umetni griči) in vse je bilo lepo oblitno z belim cividinom. Po gubanci sta botra postavila na mizo novorojenčka in povzročila veliko veselje in začudenje starčka in beračev nad lepoto in krepostjo noviča. Starček je ostal brez besede in, po stari navadi, pogledal v Jakopa (op.: Cuffola) in rekel: "Tist' lump tam!". Povrh tega vsak berač je zase mislil, da starček rad pofajfa kak "toskan". Začeli so skladati na mizo pakelce "toskanov". Prišlo jih je na dan 300. To je bilo smeha, ko je moral prinesiti precejšnjo "pletenco", da jih je poslal k "Pjernovim" (op.: na svoj dom).«

Potem »je prišla v poštev vsa beraška kultura: govori, pesmi, napitnice, dovtipi, zbadanje, smešnice itd. Botra sta odnesla navdušene vtise o pravi duši beračije (op.: Benečije), ki ne kaže, da je potrebna svetega olja. Toliko beračev ni še bilo skupaj, brez nobenega kapitalista. Starček (op.: Trinko) se je toplo zahvalil v lepem govoru za toliko presenečenj in sklenil: »Vi ste šelé začeli tam, kjer sem jaz pustil.«

»Seveda tak naval beračev okoli starčka,

ki noče umreti, je opozoril tiste, katere je bil svojčas "kus" butnil na gnoj, ki so oha-jali okoli hiše (neopaženo), kakor sršeni oko-li kipa sv. Aleša v koledarski pravlici. Po-sebno botra sta jih zanimala, ko so se opo-gumili, da so jih povprašali ali sta turka (op.: Jugoslovana) ali kristjana (op.: italijan-ska državljana)... stric Jakop Beraški.«

Zdravko Reven

Domači glas u Belgiji

V tistih letih okoli 1950 so prihajali iz-pod Matajurja skupaj z drugimi ljudmi Ita-lije »s trebuchom za kruhom« delat v belgij-ske rudnike. Prihajali so zlasti na štiri pod-ročja: okoli mesta Liège, okoli kraja Tami-nes pri Charleroi, v Borinažo pri Monsu, bolj malo pa v rudnike Limburga. Nekaj Be-nečanov je bilo tam še izpred vojne in ti so poklicali po vojni fante in može iz Nadiških dolin. Rezijana si redkokdaj srečal po rud-niških kantinah, nekaj jih je bilo tudi iz va-si nad Čanebolo in Njemam, to je Terskih Slovencev.

Ko sem obiskoval Slovence po teh krajih kot izseljenski duhovnik, sem srečaval tudi nje. Veseli so bili, da so srečali v tujini »domačega« gospoda. Prihajali so v tiste kraje tudi italijanski emigrantski duhovniki, ki jih je bilo več in so imeli na voljo tudi več sredstev za primerno dušno pastirstvo svojih rojakov. Benečani niso kdovekaj hodili na italijanske božje službe. Italijanski duhovnik je ostal zanje italijanski, jaz pa sem bil zanje »domači gospod«. Ker je bilo moje delovno področje bolj zahodna Belgija, sem bil z njimi v stiku le bolj okoli Taminesa in Monsa. S tistimi okoli Liégea in po Limburgu se je srečaval moj sosed Vinko Žakelj.

Ko sem prihajal mednje, so me vedno spraševali, kaj je novega pri njih doma. Pripovedoval sem jim, kar sem zvedel od drugih in tako sem se vživljal v življenje teh pridnih, delavnih in poštenih ljudi iz Benečije. Opazili so, da sem za druge Slovence od časa do časa izdajal razmnožen listič na štirih straneh »Slovenski glas«. Želeli so, da bi pošiljal kaj tudi njim. Radi bi brali kakšno »prauco«, da bi se smejali, ko bi ležali na posteljah in pogradih po trudapolnem delo 800, 1000 metrov pod zemljo. Posebno so me spodbujali tisti, ki so znali brati slovensko. Tako je prišlo do tega, da sem pred

tridesetimi leti začel izdajati tudi poseben razmnožen »boletín za Beneške Slovenje u Belgji«.

Spodbuda strica Jakopa

Misel na domače kraje se mi je zdela za te ljudi — kakor za druge izseljence — velikega pomena za ohranitev njihove vere, njihovega poštenja in sploh morale ter korajže sredi čisto drugega sveta, kot je bil njihov domači svet. Vrh tega pa je bila tudi velikega pomena za njihovo zvestobo domačim, slovenskim navadam in slovenski zavesti. Kako so bili srečni in veseli, ko smo prepevali domače pesmi v domači družbi! Kljub temu, da jih je malo znalo brati slovensko, so bili željni domačega lista. Brali so tisti, ki so pač znali, drugi so se pa učili sami. Nekateri so želeli, da bi pisal kar italijansko »od njihovih domačih krajev, od šagre, od tistih, ki so umarli«.

Za pomoč sem se obrnil na duhovnike tistih vasi, iz katerih je bilo veliko faranov po Belgiji. Prosil sem za novice in dopovedoval, kako je to pomembno za njihove farane v Belgiji. Hvaležen sem jim, da so se odvzali, kakor so pač mogli in znali. Najlepša je bila spodbuda gospoda Antona Cuf-

fola iz Laz pri Podbonescu. Poslal sem mu marca 1951 tri izvode poskusnega lista za Benečane. Ob sv. Jožefu mi je odgovoril: »Z veliko hvaležnostjo sem sprejel Vašo pošiljko. Prav lepa zamisel. Vzel sem na znanje vse, kar ste mi pisali.« Nato mi obljublja, da bo do srede maja poslal »vse bolj važne novice iz lepe Nediške doline in vmes tudi kako lepo beneško ljudsko pesmico iz moje zbirke. Zainteresirati moramo naše izseljenke za domače kraje in zato tudi pisati čim bolj mogoče v tukajšnjem narečju in o domačih zadevah. Žal, da ne znajo čitati slovensko, ker se niso nikoli učili in ker to jim je bilo zabranjeno pod fašizmom in po fašizmu. Se bodo privadili. Tudi veselje do čitanja imajo premalo. Vzgojeni so bili v šolah v šovinističnem duhu in v sovraštvu do vsega, kar ni italijansko. Zlasti so nahujskani proti sosedom oziroma Jugoslovanom. Zato se mora ravnati z njimi previdno.«

Takrat mi je Cuffolo tudi pisal: »V kratkem bo izdan prav lep molitvenik za Beneške Slovence, ki naj bi bil oporoka in spomin našega 88-letnega prof. Trinkota. Če mi bo mogoče, Vam bom poslal nekoliko izvodov za naše ljudi. Pred fašizmom smo rabili le samo slovenske molitvenike.«

S tem pismom se je začelo moje dopiso-

vanje s Cuffolom. Redno mi je pošiljal novice iz beneških župnij za »Slovenski glas«, ki sem ga pošiljal tudi duhovnikom v Benečiji, v Belgiji pa vedno več Benečanom, katerih naslove in imena sem spoznaval. Nekateri so bili kar užaljeni, ko jim nisem pošiljal in so drugi dobivali. Dajali so mi tudi naslove nekaterih po Švici in Franciji. Ta ali oni je list potem pošiljal v kuverti domov materi ali očetu.

Iz podatkov, ki mi jih je poslal Cuffolo, sem leta 1952 izdal razmnoženino na 14 straneh z naslovom »Boj Beneških Slovencev za svoje pravice« z manjšim in večjim zemljevidom. Brošurica je bila namenjena informaciji Slovincem po svetu, zlasti pomembnejšim, o domovini, zgodovini in razmerah Benečanov, da bi jim pomagali, kjerkoli in kadarkoli bi bilo možno. Brošurica je služila za podlago tiskani knjižici, ki je pozneje izšla s pomočjo dr. Turnška v Trstu.

»Slovenski glas« je po začetnih številkah leta 1951 potem redno izhajal vsak drugi mesec na štirih straneh. Prenehal je februarja 1960 (po deseti letih), ko sem se začel pripravljati na odhod iz Belgije. Stroške sem kril zanj tudi z darovi beneških belgijskih rudarjev. V nekaterih številkah lista sem te »oferte za boletin« tudi omenjal z imeni da-

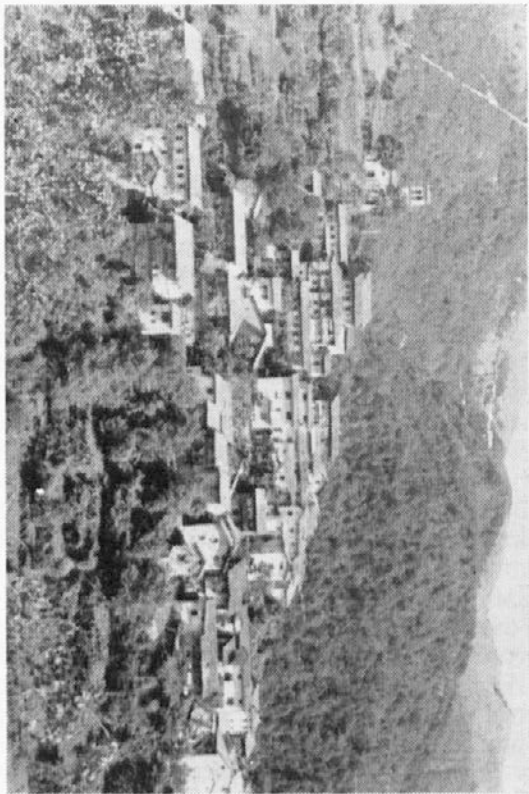
rovalcev, ki so tudi na ta način pokazali svojo slovensko in krščansko zavest.

Zdravko Reven

Trideset let zvestobe

Beneška Slovenija! Benečija z nizkimi in visokimi griči, z mogočnim Matajurjem, s travnatim Ivancem, z Veliko Goro in z ostrimi Mužci, pokrajina z razoranimi po-bočji, z bistrimi studenci, ki hite proti jugu, s senožetmi in lazi, z njivicami, brajdami in malimi kostanjevimi gozdovi, z leskovimi gr-mi, z ronci in planotami, s katerih lahko hkrati gledaš na Unejsko in dol v Laško, čez Livško sedlo pa te gleda večni Krn, priča krvavih bojev, ki ga niti strele ne morejo uničiti; dežela hribov in dolinic, z znojem številnih rodov, zidanimi terasami v Topo-lovem, v Čenavrhu in še marsikje, okrasni venec Furlanije in zadnji zemeljski in človeški utrip slovenskega zahoda, predvsem pa rodni dom dobrih ljudi, številnih brdkih puobov in čečic, ki so šli daleč v širni svet, v Milan, v Beldžijo, Švicero, Džermanijo in še čez veliko morje. Beneška Slovenija, Sla-

Vas Topolovo

via Friulana, Benečija — trpka je tvoja zgodovina, pa hkrati polna ponosne, neomahljive zvestobe. Ali ni rekel don Marino Qualizza, profesor videmskega semenišča, tisto lepo dopoldne prve septembrske nedelja leta 1981 tam na Opčinah pri Trstu pred dvesto slovenskimi izobraženci, da je pravi »čudež«, da so Benečani še ohranili svoj materni jezik? Ta resnični »čudež« moramo vsi priznati in gojiti ter krepiti njegovo bistvo, domači slovenski jezik, ki je dar božji.

Eden izmed zvestih spremljevalcev tega čudeža je tudi vsakoletni TRINKOV KOLENDAR, majhen po obsegu, a velik po pomenu. Prehodil je trideset let dolgo pot. Je, kot da bi preživel tridesetletno vojno, je kot majhna, a neugasljiva bakla, kot majhen kres, ki bi ga pastirji prižgali na vrhu Mataturja, a bi ga videli iz vseh dolin, je kot ogenj domačega ognjišča, ki razliva svojo pristno naravno toploto na vse, ki so zbrani okrog njega, je kot duh monsinjorja Trinka, ki bi rad z visokega Trčmuna vsakomur bodrilno segel v roko in mu zabičal, naj ostane samemu sebi zvest, je bil in ostaja živa vez med rojaki, ki s svojo vsebino budi zanimanje za narodna in druga vprašanja Beneške Slovenije ter obenem dviga spoštovanje do naših domačih vrednot, hkrati pa

tudi, posebno še zadnja leta, sledi živemu političnemu dogajanju v Benečiji.

V starih časih, ki jih le še prav redki pomnijo, ko je bila meja prav tako na Matajurju in na Idriji, so slovenski koledarji prihajali iz Celovca, od Mohorjeve družbe, prihajali — četudi bolj redki — so tudi na Beneško in kdove, koliko naših beneških ljudi se je iz njih učilo slovenskega branja. Tudi danes imajo narodi in ljudstva svoje koledarje, Slovenci jih imajo več, tako matični kot zamejski. Tudi naši furlanski bratje dobijo konec leta svoj Strolc Furlan, posebno poslanstvo za beneške Slovence pa ima gotovo Trinkov koledar. Poleg štirinajstdnevnika Novega Matajurja, mesečnika Doma in drugih občasnih glasil in knjižnih izdaj je Trinkov koledar vsekakor dokaz, da slovenski jezik v Benečiji ne umira, čeprav bi ga nekateri že zdavnaj radi dali na pare, je dokaz, da ljudje take knjižice potrebujejo, čeprav ni veliko tistih, ki bi znali slovensko brati in pisati, posebno še pisati. Rojen je bil iz čistih namenov in idealov prvih početnikov, med katerimi se hvaležno spominjamo Antona Cuffola, prof. Bednarika, inž. Rustja, dr. Besednjaka, msgr. Antona Rutarja idr.

Vsako leto nam prinaša še neznane ali

Beneška folklorna skupina

manj znane podatke in beležke o Trinkovem življenju in delu, pa tudi druge članke, iz katerih spoznavamo zaslužne beneške osebnosti iz preteklosti pa tudi iz naših dni. Dragocenost so seveda tudi zapisi naših najmlajših: to so oživljeni Trinkovi »paglavci«, ki se v zunajšolskih skupnostih vzgajajo v zavedne sinove in hčere svoje rodne domače zemlje in iz nje ter njenega življenjskega okolja srkajo sokove slovenstva, da bodo lahko v Trinkovem duhu postali dobri ljudje, nadaljevalci svojega narodnega izročila in jezika, pa hkrati bratsko razpoloženi do vseh narodov in sosedov.

Ko vzemam v roke Trinkove koledarje iz prejšnjih let, me vsakikrat zajame prijetno domače občutje, kot da sedim med prijatelji ob sladkem vincu in se pogovarjamo »o naših rečeh«, o uspehih in težavah. Tedaj se mi sama od sebe naslika v domišljiji razgibana beneška panorama v najbolj živih pomladnih ali jesenskih barvah, z zaporedjem dolin in vrhov, s Staro Goro in drugimi manjšimi cerkvicami, v ušesih mi zazvonijo zvonovi od Svetega Štoblanka, kot odmev pa zaslišim harmoniko beneškega godca; misel me ponese tja gor v matajurski farovž, odkoder se vidi vse dol do slavnega Ogleja in pred mojimi »duhovnimi očmi«,

kot bi zapisal naš France Bevk, beneški Pavle Sedmak, se prikaže nov prizor: velikonočni Pasijon, ki sem ga na beneško ožnico leta 1968 gledal v cerkvi Srca Jezusovega v Šentlenartu; ali ni tisti Kristus trpel podobne muke zasmehovanja kot jih je moralo okušati beneško ljudstvo? In tudi Benečani so imeli in na žalost še imajo svoje Judeže, ali pa take, ki jih Sveti Duh še ni razsvetlil. Pa zakaj kličem v spomin te primere iz mojih spominov in fantazije, saj nisem duhovnik kot so pre Mario, pre Emilio, pa gospod matajurski, gospod Božo-Natalino ta s Tarčmuna (ki zna lepo slovensko!), nunac Valentin kalunih v Čedadu, pa pre Rino v Rečanski dolini in še kateri od Doma, ki se odprto in brez sramu in strahu (!) zavzema za slovensko dušo Beneške Slovenije? Zato pač, ker je že Ivan Cankar govoril o »velikem petku slovenskega naroda«, obenem pa temu narodu tudi napovedoval dan poveličanja. Za to poveličanje, ki mora enkrat zajeti tudi deželico pod Matajurjem, pa moramo vsi delati. Prav nič ni važna stranka, pa tudi ne svetovni ali verski nazor, važno je samo biti in ostati zvest svojemu narodu, svojemu materinemu slovenskemu jeziku. Pri tem sta nam lahko vzor Trinkova značajna in trdna osebnost ter njegova narodno

zavedna drža, ki je vzgojila številne bojv-nike in pričevalce za pravično stvar beneškega ljudstva.

Če bomo vztrajni v zvestobi svojim izvi-rom, potem bodo nekoč tudi Kamenice in Dnevi Emigrantov, pa vsi vaški prazniki in pevske prireditve eno samo veselje nad za-res doživeto svobodo, nad porazom strahu in narodne ter človeške nestrpnosti.

Tomaz Pavšič

Skozi tridesetletno bogastvo Trinkovega koledarja

Ob zares lepem, če še ne častitljivem, ju-bileju našega toliko bolj dragega, kolikor skromnega po obsegu, Trinkovega koledarč-ka, bo marsikdo mimo enostavnega in pre-prostega dejstva, da prihaja med beneške Slovence pa tudi Slovence v domovini, za-mejstvu in po vse msvetu raztresene sploh, pomislil na vse tisto, kar so te drobne vsa-koletne knjižice prinesle v splošno slovensko kulturno zakladnico. Trinkov koledar ni bil deležen »posebne« ljubezni; zanikati sicer ni mogoče, da bi dnevni tisk in sredstva druž-

benega obveščanja, če že ne vsako leto, vsaj pogosto o njem ne prinašala drobnih poročil, vendar doslej še ni bilo opaziti širše zasnovanega ali celo strokovno poglobljenega prikaza, ki bi pred nas razgrnil vse, kar je mogoče o taki publikaciji napisati, in sicer z različnih zornih kotov. Zato hoče biti pričujoči prispevek vsaj uvod v tako razmišljanje.

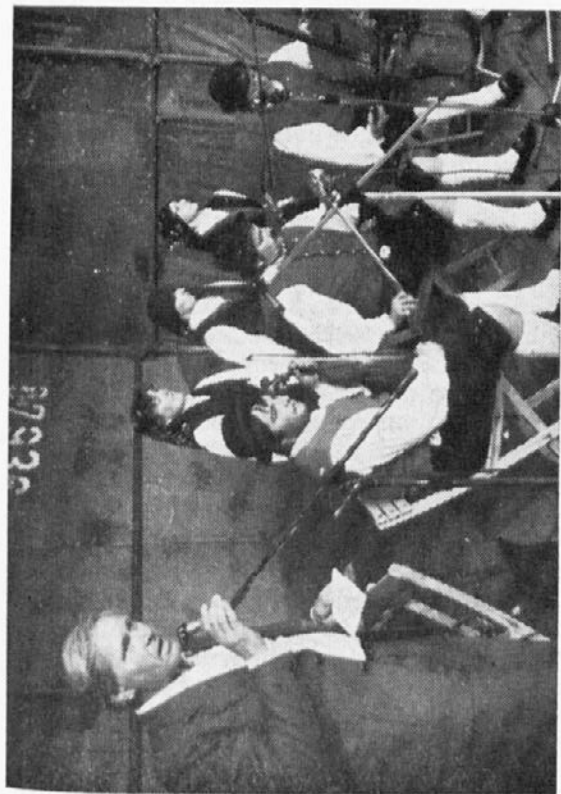
Že ob bežnem listanju po dosedanjih letnikih, nam takoj stopi pred oči skoraj natančna slika njegove vsakoletne vsebine, ki bi se dala strniti v ugotovitev, da je Trinkov koledar skušal biti predvsem glasnik Beneške Slovenije in — v nekoliko manjšem obsegu — tudi Rezije. Kakšna je bila resnična namera njegovih pobudnikov, je danes do pičice natančno le težko reči, saj so skoraj vsi med pokojnimi, oziroma vsaj tisti, ki so načrte in želje tudi stvarno uresničevali. Živi so ostali le še nekateri, ki so mu kot dobre rojenice stali v tistem daljnem 1952 ali 1953 ob strani. Toda če že ne moremo docela gotovo reči, kakšen se je Trinkov koledar rojeval v mislih in načrtih njegovih snovalcev, nam njegova tridesetletna uresničitev dovolj jasno in plastično to nakazuje.

Trinkov koledar je razpet med dve realnosti: beneškoslovensko in rezijansko ozem-

lje na eni strani in Trinkovo osebnostjo na drugi, kar pa je končno eno in isto, saj je pravzaprav Trinkova osebnost zrasla iz te zemlje, iz stoletnih in tisočletnih sanj in dela ljudi na tej zemlji, zadnji slovenski brežini, ki prehaja v romansko morje.

Trinko je bil še živ, ko je izšel prvi letnik koledarčka z njegovim imenom. Iz nekih razumljivih in tudi upoštevanja vrednih pomislekov bi se bil lahko dejstvu, da je nosila publikacija njegovo ime, uprl. Pa se ni. Videl in vedel je, da je kot častitljiv očak pod Matajurjem tista kohezivna duhovna sila, ki po eni strani povezuje vse tamkajšnje Slovence, po drugi strani pa si je bil s svojim delom in dolgoletnim služenjem umetnostim in znanostim ustvaril podobo slovenskega kneza duha, pred katero so morali skloniti glavo in onemeti tudi tisti, ki so mu bili iz kakršnegakoli vzroka nasprotni.

In tako smo priče, kako je vrsta člankov posvečena in pretežno na prvem mestu prav razkrivanju Trinkove človeške in umetniške podobe. Veliko prostora je bilo vsa leta posvečenega objavam njegovih tekstov, ki so ostali v zapuščini. S temi objavami in z opisom njegovega življenja se vedno bolj zao krožuje podoba Trinkove osebnosti, ki je že in še vedno bolj postaja zares osrednja

Rezijanski citravci

točka vsega narodnostnega utripa tu v preteklosti in s svojim blagodejnim vplivom močno tudi v sedanjosti.

Na drugem mestu v koledarju izstopa zgodovinsko in zemljepisno, bolje bi bilo reči domoznansko gradivo. Tega je toliko in v raznih oblikah, da ga je kar težko združiti pod skupni imenovalec. Najprej so seveda (tudi daljši) zgodovinski članki, ki zaobjemajo tudi najstarejšo zgodovino te dežele. Med njimi je tu najpogosteje ali vsaj na vidnejšem mestu prav cerkvena zgodovina, v katere okviru se je ohranila beneškoslovenska in rezijanska slovenska identiteta, pa čeprav jo je prav na tem polju kakšno obdobje hotelo nasiloma zadušiti. Tesno naslonjena na to so mrvice iz zgodovine vasi, krajevna imena, razne statistike, gradivo iz farnih kronik, opisi o nekdanjem in tudi sedanjem stanju domačih krajev.

Sem je seveda prišteti tudi gradivo, ki ga je publikacija prinašala o najtežjem problemu teh krajev — o ekonomski emigraciji. Veliko je zapisov, ki obravnavajo Beneške Slovence po svetu, posebno po rudarskih pokrajinah nekaterih zahodnoevropskih držav (npr. Belgija). Žal, da se jih je moral Koledar največkrat spominjati v žalostni obliki člankov, ki so govorili ali o nesrečah, naj-

večkrat pa o smrti teh domačinov na tuji zemlji. Če pa je že govoril o živih, potem je bilo to velikokrat povezano s težko »minatorsko boleznijo«.

Precej prostora je Trinkov koledar posvečal domači ljudski govorici in ustvarjalnosti. V njem je bila objavljena dolga vrsta pravljič, ljudskih pesmi, legend, zgodb o beneškoslovenskih posebnostih, in to deloma v narečju in le deloma v knjižni slovenščini. Narodopisna dediščina je podana v obliki preprostih zapisov ljudskega blaga pa do najzahtevnejših znanstvenih spisov. Takoj za njo pa so opisi ohranjene spomeniške dediščine, posebno dolge vrste starih cerkvic, zlasti tistih tako tipičnih zaradi zvonika na preslico. S tem v zvezi pa so največkrat nakazane tesne vezi med stavbeniki in slikarji iz osrčja Slovenije in Beneško Slovenijo.

In kaj bi bil Koledar brez rubrike »Naši možje«? Kaj bi današnji rodovi, če ne bi vedeli, da so iz njihove srede izšli, mrtvi ali tudi še živi, taki možje, kakor kak Šteulin, Blankin, Gujoni, Novak, Kuffolo, Kjačiči, Blazutičevi, Kračina, Laurenčič, Clodič, Birtič, Cramaro in dolga vrsta drugih? Ob njih se greje srce, ob njih se oblikuje duh, ob njih se vzgaja vztrajnost in požrtvovalnost, ob njih se je mogoče učiti ljubezni do

Boga in naroda, vroče ljubezni do domačega in velikega spoštovanja do tujega. Tudi naš čas je rodil pomembne osebnosti, dela katerih pa se bodo v svetlobi pokazala šele v prihodnosti.

Vrsti teh mož je Koledar upravičeno pridružil tudi spominske članke za umrlimi so-delavci Koledarja, in teh je že nekaj odličnih imen: Josip Rustja, Rado Bednarik, Albert Rejec, Ludvik Zorzut, Rudolf Klinec. Ti so snovali, urejali in pisali, z eno besedo: Trinkov koledar je postal tak, kakršen je, največ po njihovi zaslugi.

In potem je tu praktični del Koledarja, njegov vsakoletni kalendarij z imeni, s seznamom cerkvenih in državnih praznikov, podatki o letnih časih, mrkih, itd. Na te smemo tesno nasloniti navodila za kmečke bralce o delu na polju in pri živini, o gospodarstvu, prvi pomoči, pa tudi letne kronike, zanimive v začetnih, posebej pa še v zadnjih letih.

Svoj delež je dalo Koledarju tudi izvirno leposlovje; največkrat gre seveda za priložnostne literarne zapise (predvsem pesmi), povezane z osebnostmi ali jubileji.

Zadnja leta prinaša Koledar tudi drobne zapise beneškoslovenskih in rezijanskih otrok. To je še posebej razveseljiva stran

publikacije, da namreč povezuje strokovne in celo visoke strokovne članke z ljudskim blagom in sproščeno besedo najmlajšega slovenskega rodu na tej zemlji.

Posebno, pa zelo pomembno kategorijo prispevkov, predstavlja slikovno gradivo v Koledarju. Tega se je nabralo že toliko, da predstavlja že samo po sebi kulturnozgodovinsko bogastvo. Najprej so tu slike krajev, objektov, osebnosti, navad, umetnin, dokumentov, potem pa tudi sprotnih dogodkov, nekaka fotokronika dogajanj v posameznih letih. Na vrednosti so zadobili taki fotografski dokumenti po potresu 1976, v katerem je bilo marsikaj tega uničeno. Tudi v tem razdelku velja poudariti množino takega gradiva prav o Trinku, za katerega se uredniki potrudijo, da nam ga predstavijo v vedno novi, dotlej še nepoznani podobi.

In na koncu bi morala stati še beseda o urednikih in založnikih, o njihovem delu. Urednikov se je zvrstilo že nekaj: spočetka niso podpisani. Na prvih 6 letnikih je podpisan kot založnik Val. Reven in delavci Beneške Slovenije v Belgiji, od 1961 so podpisani kot izdajalci delavci v Belgiji in to do leta 1968, ko je prvič označeno, da izhaja Koledar v samozaložbi in tako vse do danes. Prvi letnik (za 1953) je uredil Josip Rustja,

od drugega (1954) pa do triindvajsetega letnika (1975) ga je urejal Rado Bednarik, od tega leta dalje Jožko Kragelj. Odgovorni urednik je naveden le za leta od 1976 dalje v osebi dr. Stojana Brajše.

Prav v letu priprav za jubilejni XXX. letnik, je Trinkov koledar zašel v velike finančne težave. Močno je kazalo, da bo moral utihniti. Toda za jubilejno leto se je še našla rešitev, ki pa zaenkrat ni videti stalna. Velika in neprecenljiva škoda bi bila, če bi se to res zgodilo. Za to, da bi Trinkov koledar še nadalje redno izhajal, se bomo morali potruditi vsi, ki nam je pri srcu Trinkova domovina in Trinkovo delo. Edino to bi bila njemu res prava in primerna oddolžitev.

A. B.

»Mladi prijatelj, lepo skrbi, da naš jezik ne bo zaničevan in teptan: vžigaj ljubezen do njega med preprostim ljudstvom...«

(Trinko)

NOVO DELO O IVANU TRINKU

V akademskem letu 1980-1981 je na univerzi v Vidmu diplomirala Irene Lupinc z disertacijo o Trinku. Na 199 straneh je prikazala Trinkovo življenje in delo. V glavnih obrisih nam je naslikala Trinka kot pesnika, pisatelja in znanstvenika, filozofa, prevajalca, glasbenika, slikarja, politika in geologa. Na naslednjih skoraj sto straneh pa je v fotokopijah objavila Trinkove neobjavljene pesmi. To je že tretje diplomsko delo o Trinku. Prva je o njem diplomirala Ema Lisjak na ljubljanski univerzi, druga je bila Olanda Miazzo na univerzi v Padovi in sedaj tretja Irene Lupinc. Zanimivo je to, da so vse tri diplomske naloge napisale ženske. Gotovo je, da se je najbolj poglobila v duševnost in ustvarjanje Ivana Trinka redovnica Miazzo, morda prav zato, ker je toliko let deloval v njenem samostanu.

Kadar ima Matajur klabuk, bo daž.

*Kadar poljete kakuoša kreli, bo daž al
huda ura.*

*Če so svete noči jasne, bo sušano lieto;
če so oblačne, bo dažouno.*

Pismo iz Ljubljane Ivanu Trinku

Leta 1951, ko je bila huda gonja po časopisih in drugod proti beneškim duhovnikom in tudi proti beneškim ljudem, ki so med vojno sodelovali s partizani, sta iz Ljubljane poslala Trinku pismo dva rojaka iz Benečije in sicer zdravnik dr. Marjan Zdravljich ter prof. Avgust Černetič. Njima se je s podpisom pridružil tudi podpolkovnik Franc Črnugelj-Zorko, ki je bil med vojno dolgo časa na Matajurju med partizani na Komandi mesta Kobarid. Od tega je zdaj minilo že trideset let, zato to pismo objavljamo v celoti. V tem času se je tudi v Benečiji marsikaj spremenilo, tudi padlim borcem so že marsikje postavili spomenike. (Op. urednika)

Ljubljana, 21. oktober 1951

Prečastiti gospod profesor

Msgr. Ivan Trinko!

V tem času poteka osem let našega prvega svidenja, ko je nas nekoliko iz antifašističnega gibanja Zapadne Primorske obiskalo Vas. Obiskali smo Vas, kot ugledno in spoštovano osebo, ki uživa zaupanje Benečanov in ostalih antifašistov Videmske provincije ter smo hoteli slišati osebno od Vas mišljenje o borbi proti fašizmu.

Ob obletnici našega obiska se spominjamo Vas in vsega onega, kar ste nam takrat govorili, t.j. Vaših globokih patrijotskih želj za vsestransko osvobojenje, posebno siromašnih Benečanov od krvavih fašističnih metod. Spominjamo se naših enakih želj, da se osvobodi narod od onega mučitelja, ki je Benečijo posebno osiromašil in kmeta postavil na beraško palico ter ga poslal po svetu. V tistem času so nam Vaše besede dale še večji pogum za nadaljevanje borbe za zavezniško stvar, t.j. za uničenje fašizma.

Takrat smo od Vas slišali o nacionalni zavesti Benečanov, njihovem dijalektu ter o možnosti odpiranja slovenskih šol ter o knjigah, ki ste jih Vi napisali na beneškem narečju. Prav tako kakor ste Vi mislili o ustanavljanju šol, bilo je narejeno. Vsak prebivalec Benečije je pošiljal otroke po svoji želji v slovensko ali italijansko šolo. Šole so imele velik uspeh. Benečani so po dolgih desetletjih sami odločali, v katerem jeziku se bodo njihovi otroci učili. Oni so svobodno pred Narodno-Osvobodilnimi odbori odločali in zahtevali od učiteljskega kadra pouk v beneškem narečju. Poštene beneški učitelji in inteligenca se je rade volje vključila v učiteljski kor brez posebnih materijalnih nagrad.

Moramo prav pred Vami ob tej obletnici izraziti svoje globoko žaljenje na postopek oblastvenih organov Videmske province, ki z nepošteno izjavo neke učiteljice, hočejo opravičiti svoj postopek, da v Benečiji ni niti ene šole na beneškem narečju-slovenščini, češ da Benečani takih šol nočejo, temveč hočejo italijanske in s tem celo dokazati, da za časa N.O.B. od 1943-1945. l. so bile slovenske šole prisilno delo partizanov. Čudi nas, da se spuščajo moralno tako nizko, da kulturno-zgodovinsko stvarnost potvarjajo.

Če bi bili Benečani svobodni in če bi bila ta svoboda ki je samo na besedah, tudi materialno podprta, brez groženj z zapori, globami in nezaposlenostjo, potem bi slovenske šole v Benečiji postojale. Starši bi svoje otroke rade volje pošiljali v slovenske šole, brez strahu, kot ga imajo danes, da njihovi otroci ne ostanejo nezaposleni. Svoboda ni gola beseda, temveč globoka materialna stvarnost, vse drugo o svobodi so samo demagoške fraze.

Če bi bilo tako kot trdi nekdo iz Vidma, smo se vprašali: »Zakaj neki ste Vi pisali knjige v tem beneškem narečju, zakaj Benečani samo na svojih domovih govorijo beneško, a ne italijansko? Zakaj nacionalno zaveden beneški duhovnik pridiga in govori

svojim vernikom samo na beneškem narečju?« Odgovor ni težak: »Zato da bi se razumeli in da bi ga verniki razumeli, ker mnogo od njih drugega jezika ne zna, kot beneško.«

Posebno se spominjamo ob tej obletnici vseh tistih, ki so dali življenja za zavezniško stvar, stvar svobode. Težko nam je ob tem spominu že zaradi njihove žrtve same, a še posebno težko zato, ker ni v Benečiji niti enega spomenika, ki bi ovekovečil hvaležnost sedanjih in poznih rodov, padlim. Zakaj je to tako? Na to da lahko odgovor vsak Benečan in človek, ki pozna prilike Italije danes. Toda mislimo, da današnji organi oblasti bi morali omogočiti in materjalno podpreti dviganje spomenikov vsem antifashi-stom, ki so dali življenja za stvar zaveznikov.

Posebno je težko poštenemu beneškemu človeku, ki se je z vsemi svojimi močmi in najlepšimi ideali boril na strani zavezniških sil, zato da bo zmaga pravice čim prej in popolnejša. Danes ti ljudje od italijanskih oblasti mesto priznanja dobivajo vsak dan večja sramotenja. Ne samo to. Danes italijanska sodišča proti tem ljudem dvigajo obtožnice in jih sodijo. A tisti, ki so se borili proti zavezniški stvari imajo danes pravico obtoževati in soditi borce za svobodo. Težko

je to plačilo za onega, ki ljubi svojo rodno zemljo. S takimi dejanji tožilci puščajo strašen pečat za bodoče generacije grozeč: »Vsi tisti (pa tudi Italijani), ki se bodo borili za svojo rodno zemljo, bodo dobili takšno plačilo.«

Vi se niste mogli aktivno udeležiti borbe proti fašizmu, kajti razumljivo je, kot ste nam večkrat govorili: »Mož 80-tih let lahko samo še presoja in želi ono kar je dobro narodu.« Mi smo Vam hvaležni za vse, kar ste dobrega storili za Benečane, za njihovo svobodo, za Vašo rodno mater — besedo slovensko. Želeli bi, da vsi duhovniki, intelektualci in ostali, ki so zmožni fizično in duhovno, še krepkeje gredo in nadaljujejo Vašo svobodarsko pot borbe za očuvanje beneškega narečja in vsega poštenega od vseh tistih, ki s svojim mračnim sistemom mislijo to uničiti, kajti pravi duhovnik in intelektualec se mora boriti za očuvanje jezika in rojakov.

Želimo Vam še mnogo let med nami!

Vedno se radi spominjamo na Vas, Vaša dela, svobodoljubne misli in želje!

**prof. Černetič Avgust
dr. Zdravljich Marjan
p.polk. Črnugelj-Zorko**

Trinkova podoba v meni

Bilo je leto dni pred njegovo smrtjo, ko smo ga tržaški šolniki obiskali na njegovem domu.

Na pragu kamnite beneške hiše stoji vzravnana, nema postava. Mož v strogem črnem talarju se naslanja na palico, a je ves pokončen, neupogljiv in skoro odsoten.

Njegova pokončnost je pokončnost beneškega človeka-Slovenca, ki čeprav že stoletja ogrožen, ne sme kloniti.

Nekdo izmed nas pozdravi z nagovorom njega, pesnika strmin, pisatelja, ki pozna dušo svojega človeka, slikarja, ki vidi tudi nesluteno lepoto svoje zemlje in svojih dreves, glasbenika, ki zna ujeti harmonijo, ki jo je poprej strnil tudi v svojo filozovsko misel.

Profesor in mentor svojih ljudi nas gleda in s priznanjem potrjuje, da je prav, da smo pred njim in ob njem.

A mi slutimo v preblisku njegovih oči: očitek. Ustnice se ne razklenejo, a slišimo neizrečene besede:

»Kaj ste žrtvovali za mojo Benečijo?«

Naša dejanja so bile le prazne besede.

Res, kaj smo žrtvovali za Beneško Slovenijo, da ne bi čisto neslišno izdihnila?

Beneška Slovenija pa je v svoji revščini duhovno bogata, ko ima takega sina kot je Ivan Trinko.

To je mož, ki je bil sam učitelj materinega jezika, da ga je potem lahko posredoval mali brezpravni čredi.

To je duhovnik po lastni izbiri, svečenik, ki kot vestalka čuva ogenj za svoje ljudstvo. Kot vestalka, ob zatonu svojega življenja, prebiva na strmini pod Matajurjem, v Trčmunu, ki ga obdajajo polja in samotni gozdovi pod modrim nebom.

V tej samoti in odmaknjenosti razmišlja o beneškem človeku, ki je moral v dolino in iz doline v svet za kruhom. Zanj trepeče njegovo srce. Se bo vrnil, se bo izgubil v belgijskih rudnikih.

Še vedno ga vidim na pragu domačije, na strmini, čeprav ga že dolgo ni več in njegov duh plava nad domačo zemljo, ki se počasi, a vztrajno prebuja.

Takrat, ob našem obisku, je bila visoko gori v Trčmunu pomlad. Drevje je že nosilo sveže zelenje in ob stezicah, ki so se dvigale v breg, so se smejale bele marjetice.

Kamnite, sive domačije so bile vse od-

maknjene in resne v novi pomladi. Tudi žene in otroci, na pragu svojih hišic, so bili odmaknjeni. Zdelo se mi je, da nas odsotno in nemo sprašujejo: »Zakaj motite našega očaka-preroka v njegovem molku? On nam pripravlja jutrišnji dan, ki bo res prišel ves sončen, naš jezik pa bo takrat pogumno odmeval po naših senožetih in strminah. V njem raste up in v nas gotovost, da bo tista pomlad res prišla, prinesla bo njegovi Benečiji prebujenje in smelost.

In danes vem: Trinkova Beneška Slovenija ne bo umrla.

To nam zagotavljajo danes njegovi sinovi in hčere, ki se je ne sramujejo več.

Z brega v dolino odmeva slovenska pesem iz mladih grl. Odmeva tja preko Ivanca in Mužcev do Matajurja in v ravni črti povasuje tudi pri Trinkovem prijatelju-sopotniku, pri Gregorčiču nad Sočo pod Krnom, saj ju je povezovala ista muza, ista ljubezen, ki sta jo izpovedovala v preroških verzih.

Nova pomlad je v Benečiji, in Trinko ni zaman pel in lepšal svoje jezik.

Ob žuborenju slovenske besede beneški človek zdaj potrjuje svojo bitnost ob beli Nadiži.

Evelina Pahor

Ivan Trinko in Andrej Budal v Vidmu

Ivan Trinko je živel nepretrgoma v Vidmu od prve gimnazije (1875), ko mu je bilo 12 let, do 1942, ko ga je podrl s kolesom vojak, da je moral v bolnišnico in v pokoj, star 79 let. Le o počitnicah je zahajal v rodni Trčmun, da se je osvežil v naravi, med rojaki in slovensko govorico. Videm je Trinko sprejel za svojega, v semenišču je užival velik ugled, že 1903 so ga izvolili v videmski pokrajinski svet in je bil prvi duhovnik na tem mestu, 1910 je bil izvoljen za okrajnega poslanca, od 1910 je bil redni član videmske Accademia di Arti e Scienze, od 1913 do 1942 ravnatelj zavoda Collegio Nobili Dimesse, od 1912 kanonik videmskega kapitlja, vendar pa bi njegove položaje in vlogo lahko še naštevati. Že to kaže, da je Videm Trinko sprejel kot enakopravnega someščana in mu omogočil, da je razvil svojo bogato nadarjenost in pridnost. In Trinko Videmčanov ni razočaral, saj je uspešno deloval na različnih področjih.

V Videm je prišel v šolskem letu 1923/24 tudi dr. Andrej Budal, ki je bil doma v Štandrežu pri Gorici (roj. 31. oktobra 1889), po

poklicu pa prof. slovenščine in francoščine. Poučeval je v Gorici, Idriji, Tolminu in spet Idriji, kjer se je 1921 poročil. Leta 1923 so ga prestavili v Videm na Trgovski tehnični zavod A. Zanon, kateremu je bila pridružena slovenska realka. Poučeval je slovenščino, zgodovino in zemljepis do 1925, ko so ga prestavili na višji tečaj tega zavoda in je poučeval slovenščino kot tuj jezik do 1933, potem pa francoščino do 1946, ko je zapustil šolo in z družino Videm; preselil se je v Trst in tu umrl 7. junija 1972.

Ko je prišel Budal v Videm, so bili drugačni časi kakor ob Trinkovem nastopu. Vladal je fašizem, ki je povsod zatiral Slovence, in tudi Budal je čutil, da so ga prestavili v furlansko-italijansko prestolnico zaradi političnih načrtov. Bil je pesnik, pisatelj, prevajalec in literarni zgodovinar, zato se ni ukvarjal z dnevno politiko in tudi ne vključil v videmsko javno življenje.

Prestavitev je bila zanj bridka, ker je bil odrezan od slovenskega kulturnega središča v Gorici, otroci (hčerki in sin) pa so bili vrženi v tuje jezikovno morje. Čutil se je tujca, odmaknil od vseh in ustvaril z družino nekaj slovenski otok. In ko so otroci nekoliko zrastle, jim je ustvaril družinski list *Mladi svet*, ki je izhajal vsak mesec od januarja 1936 do

decembra 1945. Pisal je vanj sam in otroci, da so se vadili v slovenskem pisanju in se napajali v slovenskem duhu. Budal sam je zložil zanj 198 pesmi, sprva ga je pisal, pozneje tipkal ob večerih. Mladi svet je bila prva in do zdaj edina slovenska revija v Vidmu, čeprav zasebna in ne javna.

Vendar pa se je pokazalo, da Videm ni imel samo senčnih strani. Ni bil daleč od slovenskega sveta, Budal je lahko zahajal v Gorico in iz Gorice k njemu pisatelj Bevk, na drugi strani pa je bil toliko odmaknjen, da ga ni zadevalo najhujše divjanje fašizma. Budala so pustili pri miru in je mogel pod različnimi psevdonimi nadaljevati s svojim delom. Tukaj je napisal vrsto pesmi in razen ene vse povesti, prevedel je debele italijanske romane, kot so Manzonijska Zaročenca, Boccacciov Dekameron, Fogazzarov Svetnik in drugi.

Zavetja v Vidmu se je Budal sam zavedal in 25. aprila 1926 si je zapisal v Dnevnik: »Paradokson: Abdul (Budal) odšel v *Italijo reševat svoje slovanstvo*, iz viharja v zavetje, iz ozemlja razbrzdanih narodnih strasti v mirno okolico, kjer je človek vsaj gospodar svoje hiše in svoje družine, ki jo lahko vzgaja po svoje; knjig mu ne plenijo in žgo, tone kot kaplja v morju, a vendar živi...«

V Vidmu je bilo nujno, da se je srečal z Ivanom Trinkom, ki ga je poznal po njegovi pesniški zbirki Poezije, ki so izšle 1897 v Gorici in jih je lahko našel v Deškem semenišču, v katerem je stanoval v dijaških letih. Kako sta se spoznala, ne vemo, Budal pa piše v svoji knjigi Odmevi z roba o njem takole:

»V Vidmu je bilo zelo mikavno srečanje s starosto slovenskih zamejskih književnikov Ivanom Trinkom, ki je pripravljal slovensko slovnico in slovensko berilo za Italijane, izdal v italijanščini zelo stvarno napisano knjigo o Jugoslaviji in prikazal slovenski mladini Naše paglavce. Rad je pripovedoval o svojih bogatih izkušnjah iz narodno-obrambnega dela, o fašističnem rovarjenju zoper njega in o grožnjah z odgonom v pregnanstvo.«

Budal je obiskoval Trinka v semenišču, kjer je stanoval in sprejemal obiskovalce, o počitnicah pa na rodnem Trčmunu, kamor je redno zahajal v hišo, ki jo je pomagal nečakom zgraditi na koncu vasi (1930). Ne moremo reči, da sta postala iskrena prijatelja, ker je bil Budal 26 let mlajši od Trinka in ga je preveč spoštoval in občudoval, da bi ga mogel sprejeti za sebi enakega. Bila pa sta več kot dobra znanca, povezana tudi po

skupni usodi, da sta morala živeti in delati za svoj narod v tujem jezikoslovnem okolju, ki je oba ogrožalo.

Budal je Trinka obiskoval tudi v videmski bolnišnici in o tem pripoveduje sam takole: »Ko ga je med zadnjo vojno podrl na videmski ulici italijanski vojaški kolesar, da si je pri padcu zlomil nogo in dolgo nepremično ležal v bolnišnici, sem ga našel, kakor hitro mu je toliko odleglo, da je lahko bral, s knjigo v postelji: bile so novele Antona Čehova v ruščini, na mizici pa je ležalo še več takih zvezkov istega pisatelja. "Nikoli se ga ne naveličam," je dejal z mladeniškim ognjem.«

Ker je živel Trinko v odmaknjeni Benečiji ali v Vidmu, v osrednji Sloveniji niso mogli poznati vsega njegovega dela. In ker je bil Budal najbliže Trinku kot človeku in javnemu delavcu, je naravno, da je tudi druge Slovence seznanjal z njegovim delom. Res je veliko pisal o njem. Najprej mu je zložil *Voščilo*, drobno pesmico, za 65-letnico rojstva. V njej pravi:

*Nadiža prve je poti
in Soča Ti srebrila;
in zvest si jima v zrele dni,
ko više pno se krila.*

*Tvoj duh, v obe zaverovan,
to zemljo obletava;
Tvoj duh od nje ne more stran.
Obema kličem: Zdrava!*

Pesem je izšla v dijaškem Mentorju v Ljubljani 1939-40. Drugo pesem mu je zložil v Soškem tedniku v Gorici 1946 za 83-letnico. Naslov ji je *Stražar z Matajurja* in v njej je jasno poudaril Trinkov pomen za beneške Slovence.

Že prej je v Ljubljanskem zvonu (1930) ocenil Trinkove *Naše paglavce*, zbirko devetih črtic in slik iz življenja beneških otrok in odraslih, ki je izšla 1929 pri Goriški Mohorjevi družbi. Pohvalil je domači jezik in vsebino knjige.

O njem je pisal ob 70-letnici (Koledar Goriške matice 1933) in ob 90-letnici (Jadranski koledar, Primorski dnevnik in Matajur 1953). Za Trinkov zbornik (Gorica 1946) je prispeval dva sestavka: *Po ravni poti* je naslikal lik Ivana Trinka, drugi sestavek ima naslov *Ivan Trinko in umetnost*, ker je znano, da je bil Trinko tudi slikar. Tega leta je napisal v Ljudskem tedniku v Trstu nepodpisan članek *Ivan Trinko, naš jubilent*.

Največ pa je napravil Budal za Trinka s tem, da je uredil njegove *Spise* (Trst 1964), ki jim je dal na prvo stran posvetilo: »Ob 100-letnici rojstva / in ob 10-letnici smrti / pesnika in buditelja / Beneških Slovencev.« V knjigi (318 strani) je ponatisnil Poezije iz leta 1897 in Naše paglavce iz 1929, dodal pa je še 13 pesmi, ki jih je iz Trinkove zapuščine priobčil prof. Rado Bednarik v Trinkovih koledarjih, pravljico Boter petelin, tri narodne pripovedke, razpravi Beneška Slovenija in Hajdimo v Rezijo! (leta 1980 ju je ponatisnila Mohorjeva družba v Celju) in življenjepis Petra Podreke. Tako je Budal v eni knjigi združil najboljše Trinkove spise in jih ponudil bralcem, saj so bili do tedaj nedostopni, ker so pesmi in črtice že zdavnaj pošle, drugo pa je bilo v revijah.

Knjigi je dodal Budal 15 strani dolg Trinkov življenjepis, v katerem je opisal njegovo življenjsko pot in označil njegovo delo. Natančno je analiziral njegovo vsestransko delovanje in mu dal zaslužen priznanje: »Trinko je in ostane priljubljen pesnik Beneške Slovenije in obenem zelo veljaven glasnik najzahodnejšega slovenstva. Mimo tujine, ki bi si ga bila rada osvojila, se je iztrgal grozeči asimilaciji, razveljavil in uničil vse napore tujih šol, osnovne, srednje in

visoke, da bi v njem zatrle slovensko narodno zavest, in se je pred očmi raznarodovalcev strastno oklenil materinega jezika, se v njem izpopolnil do umetniškega ustvarjanja in s svojim delom vključil tudi Beneško Slovenijo v kulturno ustvarjanje celotne slovenske skupnosti. Notranja sila narodnega uveljavljanja se je krepko izživela v njem, ki so ga razmere pahnile prav na rob in še čez rob narodnega ozemlja.«

Desetletnice Trinkove smrti se je spomnil tudi v članku *Borba s tremi dobami* in s podnaslovom *Ob deseti obletnici smrti Ivana Trinka* (Matajur 1964).

Budalu je prijateljstvo s Trinkom pomagalo, da je odkril njegovo veličino, ko pa jo je odkril, je čutil dolžnost, da ga predstavi vsem Slovencem. To je napravil v številnih člankih o njem, zlasti pa z izdajo *Trinkovih Spisov*.

Martin Jevnikar

Če na velik petak gre daž, bo sušano lieto; če je vedrno, bo venčpart dažovno lieto.

Kaki dnuovi od božiča do sv. Treh Kraju, taki miesci u liete.

Še nekaj dopisov Marice Nadlišek - Bartolove Ivanu Trinku

Med vsemi korespondencami, ki jih je Trinko vodil z različnimi svojimi znanci, prijatelji in čisto slučajnostnimi osebnostmi ter po potrebi z ustanovami, uredništvii itd., je verjetno dopisovanje s slovensko tržaško pisateljico Marico Bartolovo, rojeno Nadlišek, najneposrednejše in odkrito. Vzrokov za to je več, med njimi gotovo dejstvo, da je imel opraviti s partnerko v dopisovanju, ki je bila izredno temperamentna, živahna, svobodnejših nazorov, precej organizatorične narave in predvsem navdušena za vse, kar je bilo slovenskega, literarnega in lepega. Dopisovanje kaže tudi, da je znala Bartolova tudi kdaj pokoketirati, seveda ne da bi v to polagala kakršenkoli pomen, ki bi šel preko meja, ki so bile med njima v življenju. Zanimivo pa je, da Trinko tega lahkotnega pogovora ni zavrnil, marveč se je v njem oglašal kot izkušenejši življenjski mož, kot človek, ki je globoko filozofsko in tudi drugače izobražen in ki se čuti v dolžnosti, da Bartolovi od časa do časa postreže z mo-

ralnim naukom. Treba pa je priznati, da mu je to dopisovanje več kot ugajalo in da se je nekako hote v njem zadrževal. Obema korespondentoma se imamo danes zahvaliti, da sta ohranila v svojih dopisih toliko kulturno zanimivih drobcev in spominov, ki nam pomagajo sestavljati razmere in dogodke iz tistih njunih časov veliko objektivneje in točneje, kakor bi sicer se zgodilo, da teh pisem ne bi bilo.

Obširnejšega uvoda v teh nekaj pisem ne kaže podajati, ker nekatere objave iz te korespondence že poznamo. Nekaj skopih opomb naj le natančnejše obrazloži nekatera imena in manj znane podatke.

1. pismo

Prejela sem Vaše pismo z dragocenimi nasveti, hvalo Vam lepo, ali zdaj ne morem ničesa, prav ničesa pisati; morebiti, da mi kdo odgovori na mojo »Zmes« pa mu potem odvrnem. Še enkrat lepo hvalo za vse! Pa spisati bi ne mogla sedaj ničesa; nepopisna otožnost lotila se me je z nova; od kod to, res ne vem, ali jezi me vse; najbolj pa ti navadni ljudje, ki me dražijo z raznimi vprašanji in so mi v takih dneh takó zoprni. Včeraj sem opravila takó lepó, takó iz srca svojo velikonočno dolžnost in da sem opravila

tudi s trdno vero, pomagal mi je en Chapitre Vaše knjige, ⁽¹⁾, pa kaj pomaga? Takoj popoldne lotila se me je ta težka otožnost in noč sem imela nemirno, slabo. Največ je pripomogla k temu, mislim, neka ruska povest, krasna ali konec pretrese, ker se ne pričakuje kaj tacega. Sedaj je bil nekaj minut nadzornik pri meni v šoli — prosil je, naj zapojemo — pomislite danes! Petje mu je jako ugajalo. Po poti sem izlila malo svoje slabe volje in povedala mu tudi, da sem taka. Čudi se, kako se more biti slabe volje brez uzroka... no? Ko bi mi ne bil videl na lici, bi mu ne bila pravila. Dober je in vrl ali kaj tacega... povsod iščejo uzrok.

Pridemo, mene čakajo na Reki in še kako! — Težko mi je res — pridemo v četrtek večer, odpotujemo z istim vlakom kakor ste odpotovali Vi. Če pa ukrenete drugače, Vam naznanim v Št. Peter. Prav? Ne, ne, v Videm. Žal nam je, da se bodeite žrtvovali radi nas. Bog. Pozdravlja

Máríca

26. III. 96

Naslov na ovoju: Prečastiti gospod / Ivan Trínko / professore nel seminario arcivesco. / di/ Udine. Poštni pečat: Triest - Trieste 26. 3. 96. - Udine 27. 3. 96.

Ljubeznivi prijatelj!

Mislím, da ste že v Vidmu; hotela in želela sem, da bi dobili moje pismo danes v torek, ali včeraj mi je bilo takó slabo, da nisem mogla pisati. Škoda, morebiti bi bili Vaši učenci vsaj malo zadovoljni, ko bi Vi prejeli pismo danes. Toda šutku v' staro-nu! ⁽²⁾ Povsod potujete, na vse kraje greste radi, le v Trst, le k nam ne pridete radi; kaj radi! prositi, siliti, žugati Vam je treba da skočíte za par ur čez mejo; ⁽³⁾ le čakajte, le! Ljubosumna sem na Gregorčiča in na vse Vaše sopotnike, ⁽⁴⁾ ker je bilo »tako krasno, tako krasno tako krasno«! Z nami pa dobro vem, da ni bilo tako lepó, kaj morem jaz za to, da Vam ne morem preskrbeti take družbe? Veseli me pa vendar, da Vas Gregorčič sam hvali radi Vaših pesmi, njemu boste izvestno več verjeli nego meni, on je kompetenten sodnik. Da, tudi meni ugajajo — to sem Vam bila že rekla — one Vaše male, drobne pesmi, biser in tu se zopet radujem, da sem tudi zadela sè svojim vkusom. Srčno rada bi posetila enkrat z Vami Gregorčiča in z isto potjo — naj bo! — dobrega? mi prijatelja Mah. ⁽⁵⁾ pogovoriti se

res morava in odločiti kak dan. Potolažila sem se že, ker so mi od raznih strani prigovarjali, da ni *oni* vreden, da bi se ozirala nanj; da, noben list slovenski ne sprejme več odgovora »Rim. Katol.« Prezirati ga je najboljše. Ste jo slišali — Marico? Pričenja svoj odstavek e giù potem sè svojimi neumnostimi; kar mu ne gre v glavo, da res berem rusko, francosko i.t.d. Ko pojdem k njemu, ga povabim naj pride in naj si izbere Turgenjeva, Tolstega, Danilevskega, Ljeskova i.t.d. v originalu. ⁽⁶⁾ Sedaj čitam neko krasno francosko knjigo od Paul Margueritte »Ma Grande«, čitala sem le malo a do sedaj je krasno — Francozko je diven jezik. Opraviti ima z ruskimi damami in nekje pravi: Glasbo je ljubila comme tous les Slaves. Tako blizu, tako naši se mi zde Francozi. V Rojanu — popolnem slovenski vasi — imenoval je magistrat nekega Italijana naša župnikom in velike reči so zdaj po židovskih časopisih. Kajti *on* sam je dal v »Piccolo« in tam so sami judje svoj pogovor s častitljivim starčkom škofovim namestnikom. Novi župnik noče namreč propovedovati v dan svoje instalacije v *nobem* jeziku, ker bi moral se ve da slovensko, pričakujem radovedno, kaj poreče — ljudstvo. Da bi bilo kakor so istrski Hrvatje,

to je narod ubog, a značajan. Ker so Italijani ovrgli izvolitev Mandičevo in Jenkovo protestovalo je ono ljudstvo s tem, da je jednoglasno izvolilo zopet one poslance.

Pozabila sem Vam zadnjič pisati, da me je Bežek naprosil, naj mu prevedem — metrično se ve da — kako imenitno Adino⁽⁷⁾ pesem; odgovorila sem mu, naj se obrne raje na Vas, ker Vi poznate bolj italijansko in slovensko poezijo kot jaz, zajedno sem mu rekla, da Vas hočem prositi tudi jaz. Meni neizmerno ugaja I Grandi in Fraternità, da si ima tudi drugih ne manj lepih. Bodete? Kaj ne, da boste za 7. št. Zvonovo? Jaz sem mu poslala nekaj podatkov o njej, kar je bilo v »Illustrazione popolare« in še to! »Socijalist«,⁽⁸⁾ ki je res lep je — Govekarjev! Veseli me. Talent je gotov, le ko bi ne tako vrtoglavil jedno čez drugo! Oprostite, da takó slabo pišem, šibka sem še, roka se mi trese, hitim da zopet ležem. Bog Vas živi in ohrani!

Marica

3. pismo

Predragi drug!

Oprostite, prosim, da Vam odgovarjam še le sedaj in se Vam zahvaljujem za krasno in veselo Vaše pismo, ki mi tako dobro de-

ne, ko vidim, da je pišete dobre volje. Vsak dan sem rekla: Danes moram pisati pa morala bi je bila, ali mogla nisem, vsaki krat je prišlo kaj ali prišel kdo — sedaj po letu je jako živo pri nas gospâ in gospodičen, da prav nisem mogla lotiti se. Tudi sedaj Vam tu-le jaz pišem, a tu v sobi čita »Zvon« ona g.čna, ki je bila pri g. Pataki in s katero sva govorila o naših odnošajih.

Hvalo lepo za kar pravite o mojej bornej družbi in naših izletih osobito Lipico. Jaz sem odločila, da pridem v Gorico 1. nedeljo julija, ker o sv. Petru in Pavlu *moram* na Reko. Pazite torej, da se za ta dan odtrgate od Svojih opravil in da se snideva v Gorici. Z menoj prideta tudi oni dve gospodični učiteljici, ker sta iz Gorice, toda ne vem, če pojdeteta z nami na Gradiškuto, ⁽⁹⁾ ena da. Veselilo me bode, da bova zopet gledala skupaj one lepe kraje. Pošiljam Vam zajedno Bežkovo pismo ter Vas prosim še enkrat, da poslovenite oni dve ali kaki drugi dve pesmi Adine. Hočete knjigo? Povejte! Ali naj Vam jo prinesem? Jaz sem spisala zopet par slik. Toda ne vem, kako bode, ako bodo ugajale, sedaj julija pride ona idealna Črtica. Izredno me je razveselila vest o Vaših beneških Slovencih in ne samo mene, ampak tudi Grmekove (Vaša krasna pesem!)

Jaz pravim, da ste pravo zlatišče. Bog Vas ohrani in obvari in če Vi meni priporočete počitka moram jaz Vam desetkrat bolj, ker je Vaše zdravje in Vaše življenje stokrat potrebnjše od mojega, Vi ste tam edini apostelj pri onem dragem, zapuščenem ljudstvu. Poslala Vas so prav Nebesa.

Tudi Vam je treba priporočati da spite že radi tega, ker spite premalo itak vedno. Ako pišete Vi, da napočijo beneškim Slovencem boljši časi, ako pišete to Vi — takov Črnogled, napočiti morajo res a podvijajte se, ker ako ne napočijo dokler ste Vi tam, ne napočijo več — potem gotovo ne.

Naš magistrat pritiska vedno kjer more na najnižji in najvspešnejšimi sredstvi, vlada mu pa ide na roko in je celó slabša. Župnik v Rojanu — slovenski vasi — je že povedal, da se ne bode pelo več slovenski ne pri I ne pri II maši in tudi popoludne ne — pri nas puste da zahajajo ali ne zahajajo otroci v šolo, silijo ne nikogar, in to je, kar me jezi, kar mi jemlje zdravje, kar mi sili slabo voljo, jeziti se moram, toda ljudem je malo mari, ker mislijo: saj tako nas nihče ne kaznuje. Pričakujem od dne do dne nadzornika, ki je pa v strahu preveč, in povem mu vse. Mi ne moremo dalje takó. Ako pa manjka kdo v ital. šoli — takoj glo-

ba v denarji, ali ni, da bi človek se srdil? In naše ljudstvo je tako pardon! oslovsko-potrpežljivo! v Rojanu bodo gotovo vsi molčali. Jaz pojdem k inštalaciji in če začne pridigati italijanski pojdem kar ven.

Ko ste mi pisali, bili ste dobre volje, Bog ve, če ste še, meni ne traje tako dolgo dobra volja. Kadar ste Vi pisali v oni noči in ste mi vzklikali, naj bodem dobre volje tudi jaz, vprav tisto noč sem zaspala v jezi in solzah za neko neumnost. Poskušale smo nekaj — ne povem Vam kaj, pri čemer je imelo opraviti le gibčno telo in meni ni šlo, drugim pa, tedaj sem se jezila. Vi bi se jezili, zato Vam ne povem, pa opustile smo oni sport — na moje srčno zadovoljstvo — ker me je silila ga. Pataki, a ker njej škodi, opustila je hvalo Bogu! — Danes 3 tedne, ako Bog da, na svidanje na Goriškem, do tedaj pa si še spiševa kaj lepega.

Srčen pazdrav preudane Vam

14. VI. 96

Márice

4. pismo

Ljubljana, 4. VII. 96

Mili drug!

Pišem Vam na kolodvoru v Ljubljani, prej nisem mogla. Sama sem, čisto sama in

vedem se dovolj možko, dasi sem v zadregi silno. Obedovati nisem mogla slovenski, ker me niso umeli, kaj hočemo, saj je Ljubljana. Pri Greg. sem bila 2 krat, pišem Vam že kako je bilo, samo pišite, kam naj pošljem pismo. Meni pišite v Kamnik. Tudi o Vas smo govorili. Ko bi bili sedaj Vi tu, tako sem sama, povedati nisem hotela nobenemu, da pridem. Pozdrav

Máríca

Čakati moram tu še 4 ure.

Dopisnica. Ves tekst, razen naslova, v cirilici. Blagorodni gospod / prof. Ivan Trínko / nel seminario arcivescovile / Udine. Poštni žig: Laibach Bahnhof 4. VII. 96.

5. pismo

22. X. 96

Preč. g. profesor!

Zopet sem tukaj z neko prošnjo za narod. Prosim Vas namreč prav lepó v imenu vseh Slovenk, da narišete *glavo* listu našemu, ⁽¹⁰⁾ ki se bode zval »Slovenka«. Ker bode že tako mnogo stroškov, hotela bi prihraniti vsaj to. Od Vas ni ne duha ne sluha, kaj je to? Prosimo pa, da odgovorite *takoj da* ali *ne*. Glava naj bi bila naslovu primerna. Ako ne

morete Vi, prositi moramo g. Kobilco. ⁽¹¹⁾
Srčen pozdrav.

Márica

Dopisnica. Od besede: vseh Slovenk... dalje je vse v cirilici, razen naslova: Reverendissimo signore / prof. Giovanni *Trinko* / Martignacco / presso Udine. Poštni žig: Triest-Trieste 23. 10. 96.

OPOMBE

(1) Po vsej verjetnosti gre za Wiesemanovo Fabiolo, ki jo omenjata v prejšnjih pismih.

(2) Šalo na stran!

(3) Med kraljevino Italijo in avstrijskim cesarstvom.

(4) Po Koblarju je Trinko v družbi Čeha Jellineka in še drugih obiskal Gregorčiča na Gradišču.

(5) Mahniča.

(6) Prim. Rimski Katolik 1896, str. 203 in nasl.

(7) Ada Negri (1870-1945), najvidnejša italijanska pesnica prve polovice tega stoletja. Pisali o njej in prevajali smo jo Slovenci kar precej, največ Janez Evangelist Krek in Alojz Gradnik. Z Gradnikom si je tudi dopisovala.

(8) V Ljubljanskem Zvonu 1896, kjer je objavljen v dveh nadaljevanjih, je podpisan kot Marijan Savič.

(9) Gradišče pri Prvačini; popačenka iz it. Gradi-cutta.

(10) Doslej smo (prim. Boršnikova, Slovenka I, Slovenski jezik III/1940, 174) vedeli le, da je glavo listu narisala slikarka Ivana Kobilica, tu pa imamo nov podatek, po katerem se je Bartolova morala obrniti na Kobilico, ker ji po vsej verjetnosti Trinko ni pozitivno

odgovoril. Z glavo Slovenke pa je bilo tako, da je skozi ves prvi letnik ena in ista le do št. 7 (isto velja tudi za opremo ovitka). Od 8. zv. dalje pa se spremeni notranja glava, ki ostane potem še v tretjem letniku, in ovitek. Vprašanje torej nastaja, katera od treh glav je Kobilčina? Po vsej verjetnosti druga, ker je v prvem letniku ni mogla sredi leta uporabiti. Vendar je še neko vprašanje. V listnici uredništva pravi Nadliškova, »da lesorezec ni izdelal svojega dela...«. Morda pa niti drugi letnik nima Kobilčine glave, marveč je vse skupaj le tipografska rešitev!?

(¹¹) Ivanka Kobilca (1861-1926), slikarka, sopotnica slovenskih impresionistov.

Marijan Breclj

GONALCE

Ste dvije čečici, ki nimar gledate an maj
se ne morejo videti.

(i?O)

Dva gledata, dva čujeta, štirje nesejo an
eden pometa.

(vavva)

En sudič ima dveh sort vino notri an
maj se ne zmešajo.

(fajce)

Je adna reč, ki ta mrtvi uleče te žive ven.

(Glavnik vleče usi)

Govor dr. Emila Cenčiča na Kamenici 1981

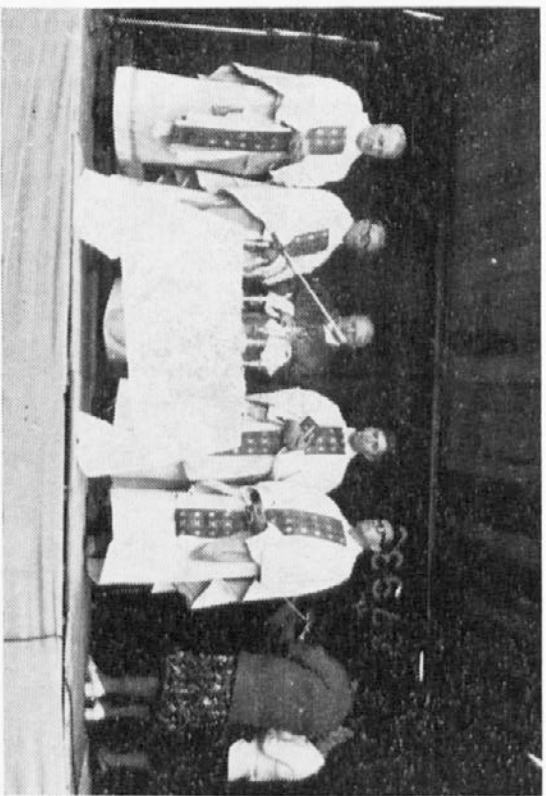

Dragi prijatelji, u imenu usieh Beneških Kulturnih Društev, ki usako lieto napravljajo tle, na Kamenici, prijateljsko srečanje med sosiednjimi narodi, Vas srčno pozdravljam.

Lietos je že deset let, odkar je postalo tuole naše srečanje. Deset let ki se kupe zbieramo, mi Benečani, in naši prijtelji iz Furlanije, iz Slovenije in iz Koroškega in povezujemo med sabo stike in napravljamo, od lieta do lieta, buj trdno sodelovanje, da bi rešili naše težave in naše številne probleme.

U desetih let puno reči se je spremenilo tudi u naši Benečiji, in puno reči se je zbuojšalo za našo malo pa prelepò Beneško daželo. Dvie neusečne in nepravične reči pa se nieso spremenile in nieso izginle.

Parva je ta: da so šelè judjè med nami, u naši Benečiji, ki gonijo naprej nespametno politiko, ki se trudi, da bi ločila Slovence, ki živimo u Italiji, u tri posebne, med sabo drugačne kategorije, katerim spadajo tri drugačne pravice: Slovenci na Tržaškem, z buj velikimi pravicami, kategorija A, Slovenci na Goriškem, z manj velikimi pravicami, kategorija B, Slovenci u Videmski provinci, z obedno pravico, kategorija C. Vrh usegà tegà, med sabo drugačne kategorije: Nediški Slovenji, Terski, Rezijanski in Kannelske Doline. Namien in škopo tele nespametne politike je jasen in očitán: «divide et impera», kakor pravi stari latinski pregovor, «Razciep in komandieri», odtrgi, loči Sloven-

Somaševanje na Kamenici

ce u Italiji adnegà od družega in napravi jih za hlapce.

Tala politika, kateri smrdi enotnost Slovincu u Italiji, je karvična. Če položaji (situazioni), u katerih se najdemo mi Slovenci u Italiji, so drugačni za Tržačane, Goričane in Benečane, tegà je kriva zgodovina in je posledica krive pameti in diel političnih judi, ki se norčujejo z narodi. Zdrava pamet in prava politika bi muorla skrbiet, da bi se poraunilo kar je krivega in popravilo kar je nepravicega in ne da bi se nadaljevalo po stari karvični poti.

Politika, kateri smrdi enotnost Slovincu u Italiji, je tudi kriminalna. Mi Slovenci, četudi živimo u različnih krajih Italije, smo adna sama družina, nas povezuje in združuje kupe ista kri, isti materni jezik, isti duh. Četudi živimo na Tržaškem, Goriškem in u Videmski provinci, smo sinuovi istega slovenskega naroda, četudi smo pravi in zvesti italijanski državljani.

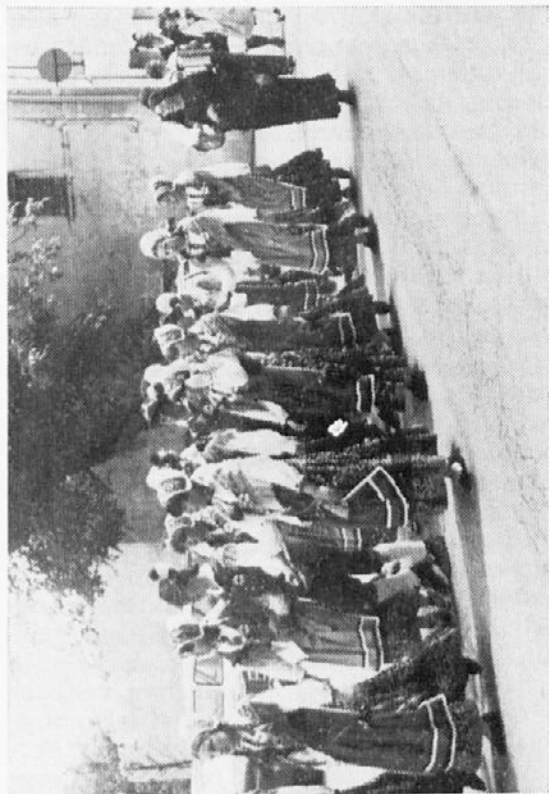
Če je zločin, strašan krimine, zriezati u kosè in razpartiti živega človeka, zato ki se napravi umor, ki u nebuo upije, glih tajšan zločin, strašan krimine se naprav, če se ciep u kosè in parti naš slovenski narod u Italiji, zatuo ki se napravi rodomor, genocidio, smrtni grieh, ki u nebo upije. Naša sloven-

ska manjšina u Italiji nie mrtvo truplo, pa živi organizem, živa in vitalna skupnost, ki na potrebuje mesarskega nuoža, da bi jo živò daru in riez u kosè, potrebuje pa globalne zaščite in zadobitev svojih naraunih pravic po italijanski ustavi, Konstitucionu, ki u šestem artikulnu (členu) pravi: »Italijanska Republika ščiti s posebnimi nõrmami (lecam) jezikoune manjšine«, in naša slovenska manjšina u Italiji nie samuo jezikouna, pa tudi etnična, narodna.

Druga neusečna in nepravična politika, ki se nie še spremenila in izginila u naši Benečiji je ta: da so šelè judjè, ki pravijo in trdè, da nie razšierjena med našimi Benečani zaviest, da so Slovenci, ki spadajo k slovenskemu narodu in zatuo Italija ne priznà pravic in globalne zaščite Benečanom, zatuo ki Benečani tegà ne zahtevajo in uprašajo.

Tala politika in tala trditeu je presneto lažnjiva in fardamano nesramna. Kakuo, da naši Benečani niemajo zaviesti, da so Slovenci, in kakuo da na zahtevajo svojih pravic in globalne zaščite?

Ne samuo naši judjè, odkar so paršli pod Italijo, se nieso nikul odpovjedali svojemu maternemu jeziku; in nieso zatajil, da so Slovenci, in prodal svoje duše, zuna ne-

Folklorna skupina iz Rajblja

katerih, ki niso udržal pod pritiskom zvi-
jačne politike in propagande, pa je žej stuo
liet ki, priet samuo skuoza svoje domače be-
neške duhovnike, in, odkar je končala druga
svetouna uajskà, skuoza kulturne društva,
ki so nastale, nepretrgano zahtjevajo svoje
pravice in pošiljajo spomenice in prošnje
držaunim oblastem, od presidentu Republi-
ke do presidentu vlad, ki se menjavajo u Ri-
mu; se srečujejo z deželnimi oblastmi u
Trstu in s predstauniki italijanskih strank,
partidu. Do sada pa le z majhanim uspehom.

In še tuole je čudno.

U Benečiji, u 40 liet odkar je končala
uajskà in padu fašizem, je zrastlo vič ku 30
kulturnih društev, zelò dielounih, ki krijejo
uso našo Benečijo in zbierajo ukuole sebè
veliko število naših naprednih, zastopnih in
poštenih judi; izdajajo dva giornala: »Novi
Matajur« in »Dom«; napravljajo dva velika
praznika: Dan emigranta in Kamenico, ki
parkličejo taužite naših Benečanov; in na-
pravljajo usakolietne počitnice: Mlada Brie-
za in Barčica moja, na katere se zbieraju, iz
usè naše Benečije, otroc-šuoarji u velikem
številu; in držaune oblasti, deželne in pro-
vincialne in tudi vič ku kajšna stranka, par-
tit, na poslušajo telih društev, ki so bene-
ške, ki zbierajo in imajo upisane naše bene-

ške judi, pa rajš poslušajo kajšno kulturno društvo, ki so jo nastavili judjè, ki nieso Benečani, ki živè zuna Benečije, al pa ki, četudi so paršli in živè u Benečiji, so ostal juskie, forešti ne samo po prejimku, pa tudi po duhu in po dielih, in nasprotujejo našim pravicam.

Zatuo vabimo usè vas, drage Benečane; posebno našo mladino: upisajte se v naše beneške društva, da jim vedno buj damò podpuoro in muoč na reševanju problemou naše Benečije.

Vabimo italijanske politične sile in partide, da podprejo buj trdno in prepričano naše zahteve, in prepričajo naše judi, ki so vanje upisani in za njih glasujejo, kadar so volitve (votazioni), da biti Slovenji nie krivo pruoti Italiji, kakor nie krivo pruoti Italiji ostati zvesti svojemu maternemu jeziku.

Zahtevamo, da končà u naši Benečiji, politika odkladànja, zamujenja in zamude, da u naši Benečiji se ne pride nimar do rešitve problemou, nimar z zadnjim vlakom, trenom, kadar je žej prepoznò.

Takuo se je zazidalo po naših vaseh šuole in ažile, kadar nie bluo vič otruoč-šuoelarju, in šuole in ažili so skor usi zaprti in prazni; se je napravilo povezavo do naših vasi s ciestami, kadar naši judjè u polovici, parsi-

Folklorna skupina iz Ukev

ljeni, so odšli po svietu in se preselili po Furlaniji in drugod; se napravljajo cieste interpoderali sada, ki naši judjè na redè viè žvine in ne udelavajo darvi, in hlievi so prazni in hosti an arbida zaraščajo naše sanožeta; se zidajo fabrike, donas, ko je začela pritiskat huda krizi po celim svietu in tudi u naši bližnji Furlaniji, in je velika nevarnost da ko bojo fabrike zazidane, ostanejo prazne in zaprte. Takuo donas oblasti zamujajo in odklanjajo globalno zaščito naše slovenske manjšine in priznanje pravic, ki spadajo našemu slovenskemu narodu, u pričakovanju in troštu, da pride do te globalne zaščite in priznanja, kadar na bo viè Slovincu u Italiji, ki bi potrebovali tiste globalne zaščite in priznanja.

Dragi parjatelj, srčno vas pozdravim in zahvalim, da ste prišli u takuo velikem številu na našo lietošnjo Kamenico. Srčno se zahvalim tudi usiem tistim, ki so dali skrb, cajt in dielo, da se napravi teli naš praznik.

Cajt je narbuj velik poštenjak: sod in obsod pravično reči in judi: kar vajà, ostane, kar na vajà in je nenucno, odpade.

Naša Kamenica, ne samuo nie s cajtam odpadla, u telih deset liet svojega življenja, pa je takuo zrastla, čeglih napadana od sovražnih sil, da, od lieta do lieta, vidi na-

rašcat število naših beneških judi in naših parjateljju iz Furlanije, Slovenje in iz Koroške, ki se na Kamenici srečujejo na praznik prijateljstva.

Naša Kamenica nie umarla in na umrie, kakor nie umaru in na umrie naš beneški narod in naša Benečija, saj še dobrotljivi Buog nas obiuno zaliva skor usake lieto tlè na Kamenici.

Dragi prijatelji, usiem Vam želim, da donas, na Kamenici, se razvedrite na duši in telesu in da usi odnesemo s Kamenice buj veliko parjateljstvo med nami in buj iskreno spoštovanje do usakega človjeka in do usakega naroda.

Črn ku kovač, orje ku orač, pa ni kovač
in ne orač.

(Krt)

Lase ima, glave ne, roke ima, noge ne. Kaj
je to?

(Kožuh z rokav)

Dvjè glavè, dvjè rokè, šest nogè, kaj je to?

(Mož na konju)

Deset let Kamenice

Kljub vsemu, je Kamenica, to je visoka planota med starodavnim svetiščem Staro Goro in Dolenjim Trbiljem, na področju ozemlja občine Srednje, kjer se vrši tradicionalno kulturno srečanje med sosednjimi narodi, »učakala« deset let.

Pravzaprav se mi zdi odveč opisovati kraj, kjer leži Kamenica, ker ta prostor vsi poznajo, prijatelji in še lepše neprijatelji v naši deželi. Opisal sem lego Kamenice za tiste, ki niso bili še gor.

Prvo kulturno srečanje med sosednjimi narodi smo bili organizirali pred enajstimi leti na področju Matajurja, kjer smo naleteli na resne objektivne, a predvsem logistične težave. Zato smo naslednje leto in vsa druga leta za tem organizirali kulturno srečanje na prej omenjeni planoti, ki je šlo že v zgodovino pod kratkim imenom KAMENICA.

Leta 1976 ni bila organizirana zaradi poretresa. Ljudje te kratkomalo vprašajo: »Ali bo letos Kamenica ali je ne bo?«

To nekako čudno zveni, ker Kamenica obstaja že od kar je svet, a s tem preprostim vprašanjem imajo v mislih, jasno, kulturno srečanje med sosednjimi narodi.

S kakšnimi cilji in s kakšnimi nameni organiziramo Kamenico že 10. leto zaporedoma? To so plemeniti cilji in nameni, ki vabijo naš narod k življenju. S to mogočno kulturno manifestacijo želimo opozarjati oblasti in stranke ter naše sosede na naš narodnostni obstoj, na naše življenje, našo življenjskost ter na nerešene probleme. Želimo ustvariti bratstvo in ljubezen med sosedi, odpreti srca in vrata za vsestransko sodelovanje med obmejnim prebivalstvom.

Želeli smo in želimo, da na področju, ki je bilo priča hudih medsebojnih obračunavanj, kjer se je sejalo sovraštvo, pretepi, boji in šle mimo vse vojne vihre, ki so zapustile za sabo stare in sveže grobove, želeli smo, pravim, da se tu sosedje in narodi pomirijo s kulturno in umetniško ustvarjalnostjo, da tekmujejo med sabo, kdo več zna, pa tudi v izkazovanju medsebojnega spoštovanja in ljubezni. Za te cilje in namene so nastopili in sodelovali z nami naši sosedje iz Slovenije, iz Avstrije (Koroške), naši sosedje Furlani pa tudi Slovenci iz Gorice in Trsta.

Za realizacijo čustev in idealov, ki so povezani s Kamenico, bi se moral s ponosom in vnetostjo boriti vsak državljan in prav tako narodne skupnosti. Na žalost pa ni ta-

ko. Kamenica ima že od prvega početka nepoboljšljive sovražnike. Vsako leto poskušajo z vsemi mogočimi sredstvi, tudi z nasilstvom, preprečiti udeležbo ljudi na tej tako važni mednarodni kulturni manifestaciji. Večkrat so nam že oskrunili tudi spominski kamen, ki priča o naši davni avtonomiji pod Beneško republiko. Kamenica jim je trn v peti. Idealov bratstva, prijateljstva in ljubezni se bojijo kakor hudič žegna. Rovarijo v kalnem, živijo od sovraštva in razdorov. Kljub temu je Kamenica čakala 10 let in prepričan sem, da bo nje duh — duh ljubezni in razuma premagal sovraštvo in ignoranco.

Izidor Predan

PREGOVORI

Ko stari govore,
otroci naj muče.

Kadar si uprašan, tekart se oglasi,
misli hitro, govori počasi.

Ptič se s ptičem druží,
žaba z žabo u luži leži.

Stara gora v Beneški Sloveniji

*S Stare gore božja Mati
na otroke svoje gleda,
ki domača jih beseda
v eno povezuje z brati.*

*K Njej, ki jo nebo je dalo,
radi pohite zaupno;
združijo v molitev skupno
misli, prošnje in zahvalo.*

*V vseh težavah priprošnjica
jim bila je skoz stoletja,
ni odrekla jim zavetja,
ni preslišala njih klica.*

*Rod za rodom v srcu nosi
njeno blaženo podobo,
da prežarja ga s svetlobo,
zanj pri Bogu milost prosi.*

*In Marija blagoslavlja
verno ljudstvo v teh dolinah;
po domovih in družinah
vero v boljše dni obnavja.*

Ljubka Šorli

Iz beležnice 1975

Aprila 1975 — torej celo leto pred uničujočim potresom — sem s prof. Emilijanom Cevcem iz Ljubljane in prof. Vereno Koršič iz Gorice doživel tri čudovite pomladne dni v Benečiji. Snemali smo za tržaški radio nekaj oddaj o kulturnih spomenikih Beneške Slovenije. Čeprav dnevnika ne pišem redno in tudi ne preveč natančno, sem si tiste dni zabeležil v notes nekaj vtisov in podatkov, ki naj bi mi prav prišli pri obdelavi registriranega gradiva. Krivda sedanjega urednika Trinkovega koledarja je, če si te fragmentarne zapiske upam danes objaviti. (mm)

Torek, 22. aprila

Snemamo v cerkvi sv. Lucije v **Kravaru**. Ženska, ki hrani cerkveni ključ, nas spravi v slabo voljo. Pravi, da nima časa. Zato moramo hiteti. Ogleđamo si notranjost (slikarije Jerneja iz Loke, oltar), nato snemamo pred cerkvijo (ščinkavci in kosi v drugem planu), ker se njej mudi h kravam.

Radi bi šli tudi k cerkvici sv. Andreja, a ženska pravi, da ne more. (Ključev nam ne zaupa. Pravilno!) Pravi, naj pridemo v nedeljo. Njej so njene krave več kot slovenstvo, pristavlja Cevc. Morda se bomo zaradi sv. Andreja res vrnil.

Iščemo župnika Cenčiča v **Gorenjem Tarbiju**, a ga ni doma. Odpeljemo se po slabi makadamski cesti naprej do **Štoblanka**. Obiščemo župnika Lavrenčiča. Pogosti nas z merjaščevo salamo, sirom, vinom in gubano. Ko sedimo v njegovi preprosti sobici (predpotopni pisalni stroj, uredništvo Doma), nas dohiti župnik Cenčič. Od njega izvemo o kanoniku Valentinu Birtiču (»postal je monsinjor«). Odpeljemo se vsi skupaj k »monsinjorju«. Slikamo se. Nato obiščemo cerkev Device Marije v **Dreki**. Zanimiv kip. Fotografiram. Fotografiram tudi sliko v stranskem oltarju.

Vrnemo se skozi Štoblank. Slovo od Lavrenčiča. Pot od Štoblanka v Gorenji Tarbij je nemogoča. Če pomislim, da sem po njej vozil na neko Silvestrovo pred leti, ko je bila vsa pokrita z ledom, se zgrozim.

Sreda, 23. aprila

Prespali smo v Čedadu. Pred nami je drugi dan poti.

Izpustimo Praprotno in jo mahnemo po dolini Idrije najprej h **Kodermacem**. Cerkev je odprta in nam nudi prvo presenečenje. Tudi tu se pozna roka slovenskega mojstra s Kranjskega.

Čudovit sončen dan. Toplo je. Ljudje so prijazni. Pokrajina je lepa, čista, zelena.

Gremo naprej v **Čubce**. Ko dospemo tja, nam povedo, da so ključ od cerkvice izgubili. Dolgo šarimo okoli cerkve. Končno se odločimo in gremo v vas. Ključ so medtem našli. Stopimo v cerkev. Cevc je presenečen in srečen. Vereni pravi, da sta prva umetnostna zgodovinarja, ki sta prišla v te kraje. Pred njima je bil samo Marchetti iz Vidma, ki pa ni bil pravi umetnostni zgodovinar.

Oborč. Tudi tu je cerkev lepa, stara. Toda grajena je skopo, ni tako okrašena. »To so cerkvice, ki Italijanov ne zanimajo,« pravi Cevc, »nas pa, ker so jih delali naši mojstri in na naših tleh.« Cevc je prepričan, da bi se v teh krajih dalo odkriti še marsikaj.

Popoldne imamo težave v **Gorenji Mersi** (sv. Anton) in v **Dolenji Mersi** (sv. Silvester). Župnik ne kaže nobenega zanimanja za naše delo. Izgubljammo čas in si cerkvi ogledujemo samo od zunaj. Sv. Anton v Gorenji Mersi: izgubili so že tri ključe. Ne moremo noter.

Za obisk cerkvice sv. Silvestra nas župnik Dorbolò napoti v **Čemur** po ključe. Ključev pa tam ni. Po dolgem iskanju končno najdemo cerkvico. Stoji na samotnem kraju, med akacijami, ob vodi. Fotografiramo sa-

mo od zunaj. Cevc je navdušen. Cerkev je morda starejša, kot je datirano.

Popoldne gremo na **Matajur** k župniku Gujonu in na **Tarčmun** na Trinkov grob, ki ga Cevc prvič obiše. Kraljev spomenik na Trinkovem grobu mu ni všeč. Kratek obisk pri župniku Zuanelli in povratek v Čedad.

Četrtek, 24. aprila

Štivan v **Landarski jami**. Cerkev sv. Jerneja v **Dolenjem Barnasu**. Fotografije. **Malina**. Tu okusimo prijaznost župnika Costantina, za radijsko oddajo pa ni dovolj gradiva.

Porčinj. Sv. Janez Krstnik. Andrej iz Loke. Cevc je navdušen. »Zanesi se na druge,« pravi. »Vsi pišejo, da je cerkev nova in da ni nič ostalo. Tu je pa še vse.« Fotografiramo. Za veliko zaveso za oltarjem je temno. Prižgemo kakih pet velikih sveč. (Odšli smo, ne da bi jih ugasnili — vsaj tako sem mislil — pa jih je ugasnil Cevc, kot sem izvedel čez nekaj dni.)

Podklap. Cerkev sv. Helene. Iz lesenega oltarja so pred kratkim pokradli lesene kipe.

Povzpnamo se v hrib po poraščeni stezi do višje stoječe cerkvice sv. Marije Magdalne. Cerkev je romanska. Očitno se zanjo nih-

če ne zmeni. Zapuščena je in freske v njej razpadajo. Tudi tu nam ključ nagaja. Dolgo ne moremo odkleniti. Župnik Giuseppe Skubla, bivši vojaški kaplan v Afriki in bivši župnik v Mažerolah, nas sprejme hladno — po vojaško.

Marij Maver

SILVANA PALETTI

Rezijanska pesnica

Avgusta 1980 je bilo v Reziji posvetovanje o tem, kako pisati rezijanščino. Milko

Matičetov je ob tej priložnosti srečal mlado dekle, ki mu je boječe ponudila zvezek pesmic, ki jih je napisala v rezijanščini. Matičetov je bil presenečen in hkrat navdušen. Izbral je osem pesmi in jih izdal pod naslovom »Rezijanska srčna govorica«. Te pesmi je napisala Silvana Paletti, ki je bila rojena v Reziji leta 1947 v samotni hiši med Lipovcem in Bilo. Osnovno in srednjo šolo je dokončala v Reziji, nato je z osemnajstim letom odšla na šolo za medicinske sestre v Videm, sedaj pa slušbuje v bolnišnici v Tumječu (Tolmezzo). Pesmi je začela pisati po potresu leta 1976. »Tedaj se je tudi meni moralo nekaj stresti v glavi,« se večkrat pošali Silvana. V Trinkovem koledarju objavljamo dve njeni pesmi v rezijanščini in slovenščini.

ROZAJANOVE

*Mi se znamo. Mi mivo, da či simò.
Tame stuu mijarjou čemo se poznèt.
Mi se čujamo. Mi se kličemo.
Mi znamo našo krij.
Druge jude ni nes gledajo
tej te strašne vedauce,
ni nes študijajo tej no čudno rič,
ni iščejo naše korane.*

*Jarbol raste,
ma sve vijece, sve rožice,
nu tana isimo sveto
pa uon je za kej.*

REZIJANI

*Mi se poznamo. Mi vemo, kdo smo.
Med stotisoči se bomo spoznali.
Mi se čujemo. Mi se kličemo.
Mi poznamo našo kri.
Drugi ljudje nas gledajo
kakor strašne védavce,
nas študirajo kot čudo,
iščejo naše korenine.
Drevo raste,
ima svoje lističe, svoje cvetove,
in na tem svetu
tudi ono je za kaj.*

TERG

*Da sama ja ni vin,
da kako jude živijo tuu tergo,
da ni naga bijaca travice,
ni ne rožice ne naga utučača, ke ti prave,
ni naga tarenja da utrucè se prekočuuajte.
Makoj no smlide, zmerzle sunce,
šaliž pusod, pulvina rast,
ke to te zadušiuu,
šušurja rat,*

ke to te zadušiva,
Jude ubarbane tej za pust,
suhe, smlide, rude na tiko,
rude iščijo tej muhe,
same uni ni vijo da koj,
ni majo hiše u tase tej hlode tuu gozdè.
Usi dijo, da »Gremo u terg,
se lopo živi!«
Ma ričite vi, to je živet iso?!

MESTO

Sama ne vem,
kako ljudje živijo v mestu,
ko ni travne bilke,
ni ne rožice ne ptička, da bi ti kaj povedal,
ni travnika, da bi se otroci prekopicovali,
Samo blede, mrzlo sonce,
povsod kamnit tlak, polno prahu,
da te duši,
šum in hrup,
da bi oglušel.
Ljudje pobarvani ko za pust,
suhi, blede, zmerom v teku,
zmerom iščejo ko muhe,
sami ne vejo kaj,
in imajo hiše v skladanicah ko hlode v gozdu.
Vsi pravijo: »Gremo v mesto,
se lepo živi!«
Vendar povejte, je to živetit?!

HIŠCA MOJA

To pesem je napisala in uglasbila Valentina Petričič in je dobila prvo nagrado, ko je bil VII. Senjan Beneške piesmi.

*Maj je paršu, naglo gorkuo, ist san se tresla:
tič so piel', sfarvoletal', u jasnim nebo.
Vse je cvedlo, vonjalo j' dobro, se zelenielo:
pomlad je paršla, liepa an gorka, po usi dolin.
Hišca moja potarpi, bomo še enkrat notar stal';
bomo še enkrat se jubil', naše ognjišče zanetil'.*

*Zima j' paršla, preca j' paršla, kuo so me sliekli!
So usi utekli, pruot muorju šli, me zapustil!
Sama san bla ta mies bregi, kuo san se tresla!
Še grabci so tod mene šli, kuo mi bluo mras!
Hišca moja potarpi, bomo še enkrat notar stal';
bomo še enkrat se jubil', naše ognjišče zanetil'.*

*Sama san bla zapuščena, kuo san tarpuela!
Kar je paršu mier mies bregi, san ožviela.
So me pokril', lepuo ovil', problankežali:
na vsako okno so rosce diel', me pomladiel'.
Hišca moja, smo paršli, bomo nimar notar stal';
bomo nimar se jubil', naše ognišče zanetil'!*

Umrl je ljubitelj Beneških Slovencev in Rezijanov

**Ob smrti velikega Slovenca
Edvarda Kocbeka**

Težko bi bilo z argumenti braniti gornji naslov, in vendar mi razum in srce pritrjujeta, da sem ga čisto upravičeno in po resnici napisal. Ne vem sicer, ali je Kocbek v kakšnem svojem dnevniku, ki jih je tako vneto pisal skoraj vse življenje, zabeležil tudi droben dogodek, ki se ga bom tu na kratko spomnil; če se ga je, bo njegov zapis veliko pristnejši in bo tudi povedal, kako ga je on doživel; če ga ni zabeležil, bo ostal kot pričevanje ta moj skromni zapis.

Ne morem postreči niti z letnico, kaj šele z datumom. Vem le, da je moralo biti v zadnjih šestdesetih letih ali v začetku sedemdesetih. S prijateljem kulturnim delavcem sva povabila pesnika Kocbeka na krajši izlet v Beneško Slovenijo. Prišel ni sam, temveč z gospo in sinom. Odpeljali smo se v Benečijo. V Čedadu smo postali in tu smo na pesnikovo željo poiskali cvetličarno. Kupil je šop rdečih nageljnov. Pot nas je vodila na Trčmun, na vaško pokopališče tam ob cerkvici.

Tu je Kocbek položil na Trinkov grob tisti šop rdečih nageljnov. Vsi smo postali v svetem molku, ki je bil lahko za nekatere mobilitev, za druge kulturno spominjanje, na vsak način pa je bil ta molk najgloblja počastitev in zahvala največjemu pesniku in sinu Beneške Slovenije.

Takrat in še pogostokrat pozneje se mi je misel ustavljala ob resničnosti: Prešeren in Gregorčič nista mogla na Trinkov grob, ker sta bila njegova predhodnika. Župančič, prvak slovenske besede, je Trinku poslal za osemdesetletnico poslanico Pesem od zapada, le Kocbek, ta velikan slovenske besede in misli, je skromno poromal na Trinkov grob in mu prinesel cvetja in z njim svoje spoštovanje. Večje časti Trinko najbrž ne bi mogel doživeti.

Kocbekove stopinje na beneških tleh bodo gotovoda odmevale, dokler bo tod pela slovenska govorica, Kocbekovi rdeči nageljni na Trinkovem grobu bodo žareli še takrat, ko bodo vekovi prekrili Trinkovo domovino.

* * *

Naj bo ta drobni spomin, ki ga nihče drug ne bi mogel oživiti, lučka vsesvetarica na svežem Kocbekovem grobu.

Marijan Brecelj

Pre Luigi Clinjon

Je znano de Pre Luigi je biu puno liet kaplan par Svetin Šandreže an Čenavarhu (46 liet) z veliko duhouno skarbio. Je biu poznan kot pridgar; od suoiega prebivanja u tisti gorski kaplanij nan je ostala pisana »Križova pot« u našin slovenskin dialete, važna tud za slovensko literaturo an te narguorš zuon od Nediške doline. Tele zuon je biu ulit po te parvi uoiski, te starši šele praveio kaišne čudovitne reči so ble za ga gor spravit med starmo stazo an kaišno ponosnost imaiio judje gor z Zapatoka, Kala, Arbeča, Gorenievasi kar po dolin, med zuonu iz Lazih, Landaria, Marsina, Ruonca, Ofiana, Petiaga, Šaržente, Špietra, Barnasa, usi spoznaiio njih. »Čui, čui — dieio otrokan — te bui debeu ie tist gor z Svetega Šandreža!«.

Zadnjih osan liet suoiega živlenia, pre Luigi Clinjon jih je mernuo prebivu u Ščiglah tuk se je rodiu 21. 1. 1859. U telin caite san ga poznu če lih san meu samo danaist liet kar je umru, na dan 2 decemberia 1942.

Suoi duom kličeio Zaržanovi an donašni primak par hiš so Birtig, primak ki je par-

nesu zet gor s Podvaršč, ki je oženu adno njego sestro. Hiša je nova, na samim, narbliš Nediže od use vasi, zidana u caitu suoie-ga življenja. Tu te stari roistni hiš so mu parpravli adno kapelico tuk je mašavu ker nje mu iti u cierku u Laze, deleč petnaist minutu dobre hoie an nad se. Na lindi tiste hiše so požegnuval za uso vas velikonočne jedila. Mi otroc smo se lovil mu služit mašo zatuo ki, ku renik profesor Banchig s Tarčeta, nas je usaki krat obdariu z adno palankico.

Skarb za suoio kaplanio ga je motila še zadnje caite kar pamet je postariela an se je no malo zgubiu. Suoi domaci so ga varval zatua ki učasih se je pobrau pruot Svetemu Štandrežu: «... je Janeš na smart, mu muoren nest Sveto oje — je jau al pa — muoren iti karstit adnega otročiča, me kličeio.» Še kar je mašavu mu je ratalo se zamotit pa, de puoide use uredi, tan u Lazih je skarbeu sam mežnar Toncin, ki je biu tudi njega kuniat zatuo ki je oženu adno drugo njega sestro. Adno jutro, tan u Lažanski cierki, pre Luigi je brau že an cait Epištolo. Toncin ga je pusti brat ne dvakrat potle je šu na utar an mu obarnu pagino naprei. Pre Luigi je brau an štikiac an spet obarnu na Epištolo. Mežnar je hitro skočnu za postroit

pa gaspuodnunac je obarnu bukva le na Epištolo. Treči krat Toncin je šu rahlo če za anji an tiho mu jau tu adno uhuo: »Jest gren komandavat krave, se uarnen za an kuart ure, a ti ato glodaio tuoio Epištolo!«, an šu.

Drugi krat, le par Maš, kar duhounik po obhaile se store parlijt od ampolc tu kelih vino an uodo, pre Luigi je podkladu le pod ampolco vina an pokušu. Toncin tuolega nje mu tarpiet, je ardečeu tu banku, nervožasto prestopiu, roke odvihiu dokier ie mu prestat. Kar je vidu de nedužan klerikič mu ie treči krat doliu vino je skočnu na utar, je uzeu uon z rok puobiča ampolce, zagarču tu gaspuoda: «Sa-sa-sa ste že trikrat popiu!», an mu napunu kelih uode.

Mi arspitni otroc, ki smo vidli tele reči no malo smiešne smo usedno miel veliko spoštovanje do njega zatuo ki naši te starši so nan pravli od suoie skarbi u mladih lietah, od suoie inteligence an bui ku use od suoie moralne moči zatuo ki u caitu te parve uoiske se je pustiu peiat u ječo raiš ku zapustit pridgat an učit dotrino u maternin izike.

Te starši so nan tudi pravli da je meu veliko pašion za tiče lovit. An dan, gor par Svetin Šandreže je biu uieu ta za cierkuio

Tonca Ponedišćak

tri snice glih kar je klimpalo začetak Maše. Za na dost zamuiat je odbotonu suhnio, sraico, je no malo partisnu tiče an jih je ložu u niedra. U čekarstij je hitro oblieku plašč an usopen začeu mašovat. Od sparvič snice, pu martve, ustrašene an tu tami so ble merne pa za no malo, kar jih je par-grielo so začele špargat pre Luigia po žuote. Adna, lahko zatuo ki jo je partisinlo takuo ki se je obarnu pruod judi, ga je piknila glih kar je jau »Dominuš vobiškum«. Žene so vidle de je pobledeu an partisnu usto so jale ta ti: »Nje praf donas gaspuodnunac — al pa — Previč službe, ima trieba počitka.«

Pre Luigi je tarpeu an hiteu pridit do konca tiste maltre. U pu Maše, u Pouzdignjenju, sam Gaspuod Buog mu je paršu na pomuoč, ga je rasvjetlu kuo se ima rešit prez de judje boio vjedli kai se je gajalo an de na boio miel pohuišanja. Je zmolu kar je muoru »zahvaljenje«, u »Memento« je zabu kaišnega dobruotnika, hitro spledu »Oče naš« antada se je lepueo parpravu z odparto roko na njedra, je dotipu to bui arspitno snico an: »Domine non sum dignus,« je muočno zaieiu an partisnu. »Adna,« je pomislu. »Domine non sum dignus...« — takuo so šle ta druga an ta trečia. »Če njesan uriedan jest Gaspuoda Boga še manj tri snice,«

ie pomislu an s veliko pobožnostjo an hlaboko hvaležnost se obhaiu.

Kar se je obarnu za zadnio molitu: »Dominus vobiscum« je oznanu prudad judem, žene so se odsople. »Et cum spiritu tuo, mu je prepasalo,« so jale ta ti.

Uidan, 31. 8. 1981

Ponediščak

Naši otroci pišejo

FRANCESCO - Zavarh

TA VELIKA SEGRA: SVETA MARIJA AVOŠNECA

Ta velika segra od paiza na je sveta Marija Avošneca, na se diela ai kuindis avošta. Te mlade od paiza no se sprovejo no se pomajo storte fraskar za prodajate lebra, bračiole, pravance, bedre petelinove, lijanjo, arieto za pite vino, biero, arančado, sovse bibite. Finisana fiešta, drue dan o neiče jedan razdriete fraskar: so sovsie trudne od te dan pried, kateremo na boli laua, kok Zavaršan u taka se upianet žej te dan pried. Še dielamo tu soleto garo palja od kukanje, sovsie no cirkaajo za viedate, ki u uerba, ad

zjutra fin zvečara so sovsie pijane, še tezej, ke no ne bi miele pite, ke no majo proibido.

SILVANA - Podbarnas

MOJA VAS

Moja vas se kliče Podbarnas an ima skor pedeset judi, je skor vsa nova, zak teremot je potresu an vederbu tiste stare hiše, ki so ble ostale na nogah. Mene tala vas mi je puno rada, an če je mikana, zak se mamu radi an se pomagamo, kar kor. Vsako nediejo pridejo Vidanci go uon an gledajo kupit hiše za prit polieta, kar je gorkuo, al pa pozime, kar je mraz an snieg. Smo štier otroci, malo, ma vselih norčiuamo an jemo kup do po puoj. Mamu puno oriehu, ma jin polomimo puno varhu z balonom, zvičer, kar narčiuamo. Te stari grejo še v oštarijo, tuk norčiuajo s kartami an pijo te dobre vino, ki clajdar prodaja. Oh, vas moja, kuo si ti liepa, kuo si ti zdrava, še no lieto astanem to tebe, potada tist ki se je vidu, se je vidu, zak puojdin to miesto.

ARIANNA - Špietar

Kar mi je padu te parvi zob, san ga vargla čez glavo an san jala: »Na, miš, te lesen, dam Buog te koščen.«

Drug dan miš mi je parnesla sude, ist san jih ložla tu šparunjak. Od tenčas san začela študierat, če Buog me nie poslušu, s telin sudu, ki mi je parnesla miš, jih bon muorla nest pa dentistu, za de mi dene tiste uoz porcelane.

BARBARA in ORIETTA - Podlak

Mi smo doma iz ene male vasi pod Humom, ki se kliče Podlak. Smo edini majhni otroc te vasi, ki troštamo in jezimo vasnjane. Četudi vsi silijo v mesto, mi smo zadovoljni, da živimo v tej vasi, kjer se brez skrbi igramo pred hišo in letamo po vasi.

Sedaj, ko je spomlad, hodimo nabirat rože po polju ter špegamo gnezda od ptiču blizu vasi. Zjutraj, ko se zbudimo, lepo prepeva kos in vsi drugi ptiči gor za našo hišo.

Pa to ni še vse. Mi imamo enega rdečega mačka, ki se kliče Rančio, in enega psa, ki se kliče Roki. Naš mačak je tako modar, da zna sam odpret vrata od hiše. Skoč gor na ključavnico in vrata se mu odprejo. Tako, da se lepo rangia, ko moj mlajši bratec Giovanni pusti frigo odprt ali pa pusti panin s salaman gor na miz, kar je presit. Pa to ni še vse.

Naš pas Roki je hitro to zamerku, kaku

je mačak prebrisan. Kar je biu Roki odpet in lačen, veste, kaj je naredu? Je taku letu za mačkan, da ga je pargnu do vrat od hiše in ko je mačak odpru vrata, je tudi pas šu za njin v hišo, tako da se je tudi on najedu pri otrocihu Giovanniju, ki je pustu panin na miz al pa vetrino odprto.

GIORGIA - Bila

TE NUN »RUGAC«

Nimu nuncu ni so mu upuili imane, ni so mu džali da »rugac«, zakoj an stal tou ni mali išici. Ko an čul se ime, an se sačauval, ki an ni pravil za din tedan. Din den an bil šil kopat anu use na din bot pašil din uotrok vis zasiujen anu an mu rekal: »Nun, pojte gore, ki je din uaš koparin, an rekel, da an ma uojo uas videt, ma an ma no vliko folo anu an uas čaka ta par uaši iši.«

Se muž an se naviál, an pustil lopato, njiuo, vse vkup, anu an tikal tej din nori.

Ko an dušil gore, an nalizal nega vlikoga »rugaca« ta na kluki.

GIOVANNA - Trušnje

VELIKA NOČ

Ist sim vesela mojega življenja, mam rada mojega tata an mamo, magar jih na

buogam zmieraj, ma jih takuo rada poslušam, kar pravjo stare reči, zgodbe od starih cajtov. Muoj tata prav, kuo je bluo lepuo o veliki noč. Kar je biu on majhin, so hodil gor k cirkvi stergotàt, Boga glušit an zbudjat na veliko sriedo an na velìk četertik an na velìk petik. So bli veseli, vsak s sojim štrumentam, vsi otroc tu naši fari Device Marije. An malomanj vsi so imiel nové oblačila, vsak druge farbe, so bli ko pjuramavra; adnì so kumej hodil, takuo so bli majhni. Ma sidej ni vic tistih navad, je vse po novim.

PAOLO - Solbica

MÖJ PAIZ SOLBICA

Möj paiz to je na moja fracjon od Rezje. A je gan tami srido od öre ano planine ano te bojë valije jise ör to je Čanen. Solbica na je gana ta pod nöe od Čanina. Paiz a ma ìme Solbica ano ta por paizon re uoda Rezja, ke a se ouzìra od Čanina ano a re dölu po usej dolyne. Moi paiz a ma pet borgou: Ves, Lez, Kikej, Perua Ladyna ano ta Saond Ladyna. Ja stojin tu to Peruo Ladyno tu prefabrikate, mo pri nikoj potres, si stala tu Kikje anu a speran za spet tèt nopred tu Kikej. Tana Solbica stojijo skorë use tu prefabrikate, koj kira fameja ne, ke ne ma uže

nouo yšo. Ko je bil potres, za sorta ke to ni uàlilo kàrje yš, je mokej rno, ki na bila kàrje stara. Ko vse jude ni so bile sfolòne tu Grado ano tu Bibione, Solbica bila ostala skorè dezert. To ora na Solbice bojo čirka dua čantanàrja judi, zakoj karje ni reo stat tu tere, zakoj ni nalàžajo več dèla ano več žvàgeu. Je mojo judi ke ni se bojijo potresa. To ore u mimo paizo je bila pa škula elementare ano azilo, ma teremot a pocìpel karje škulo. So bile pa dvi butée, mo injén je ostala mokej rna zes dvi ušterije, tu ke se nalàžajo te stare anu te mlade ta zime. Itadej tu paize a je boje zapuščenö, kojtu vilàžej to pošné bet spet no mojo bojè læpo ano te pervi sunce a naréa boje vésalo. To orè mimo paizo se nareja več fješte ano ta boje vésala to je fješta od sinta One, ke paràja na duiste nu žejst od šažaladörja. Sa preparàua kjosko, tu ke ni prodàjo bevande, je kùinja, tu ke se kùa jid ano ser ano miso, döpo je palko, tu ka use mörejo pleset na to muzijo rozojànsko ano pa te drùe. To öre na Solbice stoji pa baba Luigia ta na Opaldi, ta najboje stara baba ad use Rezje, ki na ma štirkraduiste anu ösanajst lit. Mi ščeryce te sòlbaške se nalàžamo pa pred uštirijo ano ko ni drùaa, ödimo na mojo ta nu sè po paizo. Mužje ni na nalàžajo dèla to öre na

Solbice, kože ni marajo odét u krej zes pul-
mìni albo ziz mòkinje za dojtét pòšt or dè-
la. To òre na nozed zis storjo od Solbice,
mòremo vèdet, ke te temp ka bila uéra, so
strìjale den ta utaa drùaa te nìške anu par-
tigònave. Naši ti stare so prenàli pa no stra-
šno slòto, ke na neslà pul vasé ano pa cir-
kou to peruo ke bila.

PAOLA - Osojane

KORITO

Korito to e den maje paiz o Rezije. Ta
ore sa stoji koj ta-lete, zakoj ta-zime te masa
muć merzlu. Korito te den lipe paiz ano
prin ko taramòt so perhaale karje judi videt
jisi paiz ano si so pa stale. Jisi paiz e čir-
kondèn o hora. Mle jisi paiz a mi plažà, za-
koj moj oća ano ma mate prit ni so rude
stale, prit nu prit. E meu no lipo cerkvico,
ka na bila intitolana sante Ane, semo bile o
rivàle sjortàt prin ko taramòte o 1976. Jtadej
ni so riznale iti cerkvico, zis usa zuona ano
turan. Korito te ni več tij prit, ka sa hodilo
zuonet zuona, ma injen sa na čuje pa orloj
batinat ora. To bi bilo taliko lepo, ka na vin
već, ko men piset.

TIZIANA - Podbarnas

PODBARNAS

Vas, zaki si takuo drugač? Zaki gor usi gurjò? Zaki dol use muči? Poliete pride emigrant an parnesè njegà valižo, ki pezi od vsieh njegà rikòrdu. Kar parti, tu njegà očeh moreš videt no suzò. Pozime je nazaj mier, nobedan ne guori vič, nobedan se čuje drugač, ma vsak se muora pomàt.

MICHELA - Marsin

MOJA VAS

Moja vas nie velika ne majhana. Se kliče Gorenj konàc. Mojà hiša ji nova, namest tist ana stran ji stara. Ankrat moja vas ji miela puno judi an puno veseljà an sa judje su muorli iti po sviete gliedat dielo. Moja vas lieta nazaj ji bila sa slava, potlè judje su ju postrojil. Lieta nazaj moja vas ji miela te stare diela an te stare norčije: čarieva od praseta, anta su ju napihnil anta su ju cabàl.

MICHELE - Hlocje

MOJA VAS

Moja vas se kliče Hlocjè. Te stari judje mi pravijo, de ankrat v naših vaseh judje so

živiel buj tu mizèrji ku donàs, pa so bli vsegljih buj veseli an kontènt. Niso imiel ne luč, ne radia, ne giornalu, ne televiziòna: so dielal pa vsi doma an je bluo vse puno judi an otruok po naših slovenskih vaseh. Tekrat so ble velike an duge zime in judje so imiel puno cajta. Pozime so se zbierali tu kajšno hišo, pekli kostànj in so pravli pravce od beledantu in krivapèt, strahi in škrakjacu, ki so jih kombinuvàl vsake sorte, in otroc so se bal hodit ponoc zauòj strahi.

Donašnji dan je vse kambiàlo, mamò po hišeh vse moderne reči ku tu miestah, naši starši pa muorajo hodit dielat vsak dan že zguoda od duoma an zvičer se uarnejo damu trudni an doma ušafajo še giornale an televiziòn, takuo nimajo vic cajta nan praft tistih liepih praft, ki jih zna še kajšan te starih. Takuo so lepè in so mi všeč, da se pogosto vprašan, ali je bluo leuš živiet tekrat al donošnji dan, ki nam pravijo, da nan na nič manka.

Zabutan ku kaštron.

Ueče ku straka.

Nagu ku busk.

Suh ku skorja.

Tard ku drjen.

KRONIKA

Dičember

Otroc osnovne šuole na Ljesah so pred božičan pokazal', kakuo so živjel' naši ta stari an kakuo so praznoval' božične praznike. Reprezentat so ljudsko andoht »Devetico«.

Špjetarska cierku je malo krat takuo puna ku je bla za božični koncert. Ljudje so paršli od usjeh kraju poslušat božične pjesmi, ki sta jih takuo lepuo pjela zbor Rečan an Pod Lipo.

V vasi Ščigla pri Podbunjescu se je ponovila ljepa navada kolede. Otroci 'an puobi so šli od hiše do hiše an zapjel: Dobro jutro gaspudinje an gaspodarji, po koledo smo paršli...

Dne 28. dičemberja je kulturno društvo Rečan priredilo na Ljesah tradicionalni »Senjan beneške pjesmi«. Prvo nagrado je dobila pjesem »Hišica moja«. Besjede an muziko je napisala Valentina Petričič iz Ruonca.

Ženar

Na god Svetih Treh Kraju je bla u Ma-

Člani Benaškega gledališča igrajo skeč »Kostanjova vahta«

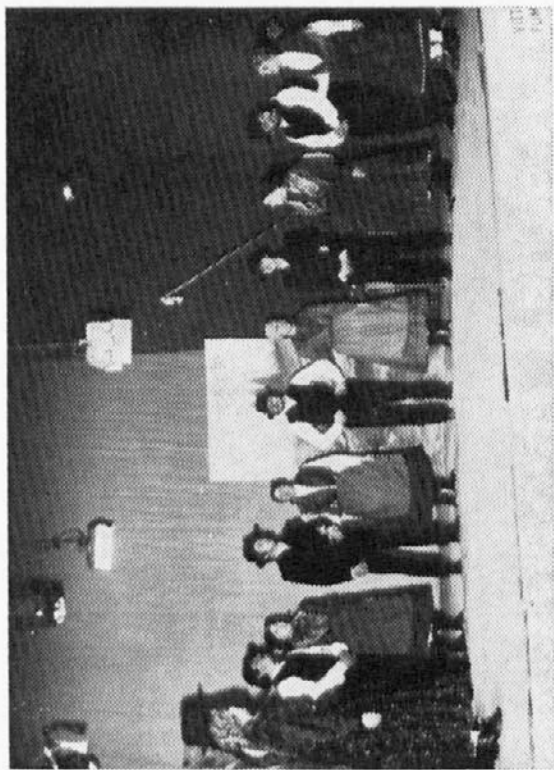
tajure sveta maša v domačem jeziku. Slovenske božične pjesmi pa je pel zbor Pod Lipo.

Dne 11. ženarja je biu u teatro Ristori v Čedadu tradicionalni DAN EMIGRANTA, ki ga organizirajo kulturna društva in Zveza emigrantov iz Benečije. Beneško gledališče je predstavilo simpatične scene pod naslovom »Ljepa naša domovina«. Besjede je napisal Luciano Chiabudini. Svoj krstni nastop je imela tudi Beneška folklorna skupina v narodnih nošah, ki je pokazala nekaj starih domačih beneških plesov.

Dne 16. ženarja je začel že osmi ciklus predavanj »Benečanski kulturni dnevi«, ki jih usako ljetu organizira Študijski center Nediža u Špetru. Prvo predavanje je imela prof. Silvana Schiavi Fachin z univerze u Vidmu. Govorila je o odnosih med govorjeno in pisano besedo.

Febrar

Na »Dan slovenske kulture«, ki je bil 13. februarja u hotelu Roma u Čedadu, so predstavili bukve Ivana Trinka »Beneška Slovenija - Hajdimo v Rezijo«, ki jih je izdala Mohorjeva družba iz Celja. Prof. Černo se je zahvalu Mohorjevi družbi, ki nam je dala možnost, da smo dobili u roke, kar je na-

Beneška folklorna skupina na Dan emigranta

pisu Trinko o svoji zemlji. Predstavniki Mohorjeve družbe s tajnikom Vodebom na čelu so razložili namen te publikacije, ki bi hotela zopet oživjet tesno povezavo, ki je bila nekoč med Mohorjevo družbo in Benečijo. Leta 1910 je imela namreč tudi Benečija 337 naročnikov mohorjevih knjig.

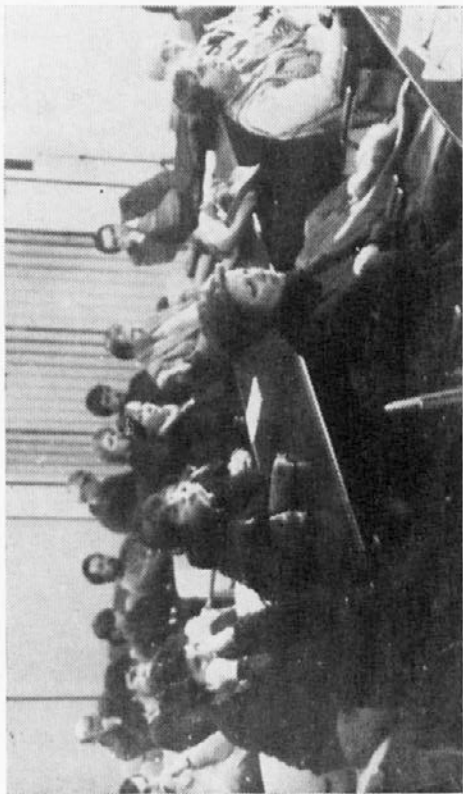
Po predstavitvi knjige je pesnica Silvana Paletti iz Rezije prebrala nekaj svojih pesmi u rezijanščini, pevski zbor Pod Lipo iz Barnasa pa je zapel nekaj pesmi. Slovesnost so poživili tudi citiravci iz Rezije.

Dne 20. februarja je bluo u Špetru drugo predavanje v okviru Benečanskih kulturnih dnevu. Predaval je prof. Pavle Merku o slovenskih zapisih u Beneški Sloveniji. Govoril je o slovenskih pisanih virih od oglejskega patriarhata do devetnajstega stoletja. Najstarejše dokumente v slovenskem jeziku so našli v vasi Černjeu in na Stari gori.

Marč

Beneško gledališče je 8. marča odigralo na Ljesah igro »San zaparla dne vrata, pa druge odprem«, ki jo je napisala Bruna Durbolò. Igra je parkazala razliko življenja žensk včeraj in donas.

V okviru Benečanskih kulturnih dnevu je imel dne 20. marča predavanje dr. Milko

Poslušalci pri predavanju dr. Pavleta Merkuja

Matičetov o rezijanskem pisanem izročilu. Zbral je ogromno gradiva o pisanih dokumentih, ki so shranjeni v raznih knjižnicah in arhivih v Italiji, Jugoslaviji, Nemčiji, na Poljskem, Češkoslovaškem in celo v Sovjetski zvezi. Najstarejši znani dokument sega v leto 1790. Prvo izvirno tiskano knjigo v rezijanskem narečju pa je izdal beneški duhovnik Cramaro, to je katekizem, ki ga oblast ni dovolila uporabljati.

Obriu

Dne 6. aprila je imel v Čedadu prof. Marino Vertovec predavanje o sodobni slovenski poeziji, 9. aprila pa je bilo v KD Ivan Trinko srečanje s štirimi slovenskimi pesniki. Miroslav Košuta, Marko Kravos, Ace Mermolja in Marij Čuk so brali svoja dela. Izražena je bilo želja, da bi tudi beneški ustvarjalci večkrat gostovali v Trstu in Gorici. Kronist je zapisu, da je bla na Veliko noč. 6. obriua tajšna slana, da je pobrala use. Osmodila je vinjike, cvetje in mlado listje na sadnem drevju, krompir in use, kar je bluo usjano po vartih. Že 45 ljet se ni kaj tajšnega zgodilo.

Dne 8. aprila je škof iz Fiesole (Firenze) obiskal družino Obala v Marsinu. Iz te hiše je doma vojaški kaplan Ivan Obala .

Skof iz mesta Fiesole v Marsinu

Dne 12. aprila je bil zaključni koncert sezone »Primorska poje« na Trbižu. Srečali so se Gorenjci, Korošci in Primorci in ob tromeji dokazali, da nas družijo velika ljubezen do slovenskega petja.

Dne 18. aprila so v Špetru odprli obnovljeno Beneško galerijo, ki je okusno urejena po beneškem stilu.

Dne 29. aprila je bilo v Špetru četrto predavanje ciklusa Benečanskih kulturnih dnevov. Govoril je prof. Battista Pellegrini, ki je docent glotologije na univerzi v Padovi. Predaval je o velikih jezikovnih skupinah v Evropi. Pobljže je obravnaval vprašanja slovanskih jezikov.

Maj

Dne 8. maja je delegacija skupščine SR Slovenije sprejela na sedežu goriške pokrajine enotno delegacijo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. V tej delegaciji je bil tudi Benečan Ferruccio Clavora.

Dne 13. maja je tudi nas Benečane pretresla vest o atentatu na papeža Janeza Pavla II. V Matajurju smo zapisali: Papežu voščimo, da bi čimprej popolnoma ozdravel in spet prevzel svoje apostolsko mesto, na katero je bil izvoljen.

Papež Janez Pavel II. pozdravlja množice

Junij

Prve dni junija se je delegacija SZDL Bosne in Hercegovine srečala v Čedadu s predstavniki Beneške Slovenije. Prof. Viljem Černo jim je na kratko obrazložil sedanje stanje beneških Slovencev.

Dne 12. junija je bilo zaključno predavanje Benečanskih kulturnih dnevov. Govorila je dr. Breda Pogorelec, ki je prikazala stanje slovenskega jezika v Beneški Sloveniji.

Dne 14. junija je bilo v Bardu srečanje planincev. Zbralo se je okrog 1.000 planincev iz Benečije, Slovenije, Trsta in Gorice. Praznovali so desetletnico ustanovitve svojega društva.

Dne 26. junija je bila na Tarčmunu maša za Ivana Trinka ob 27. obletnici njegove smrti. Med mašo je o Trinku govoril msgr. Valentin Birtič.

Dne 28. junija je bil že osmi natečaj Moja vas. Na natečaju so nastopili zbori in folklorne skupine. Srebrno plaketo s ploščo landarske banke je dobila Ada Tomasetig za zbirko tridesetih pravljič »Pravce mojga tat an moje mame«.

Luij

Dne 5. julija so u Bardu ob priložnosti sejma »Žetnjak« odprli obnovljen muzej, v

katerem je zbranih več kot 300 predmetov ljudske materialne kulture. Ta muzej so ustanovili že leta 1973, po potresu pa so morali vse obnoviti. Nastal je lep kulturni center. Razstavljeno je razno kmečko orodje in domače posode, ki so jih starejši domačini izdelali s svojimi rokami.

Od 6. do 18. julija je bil v Ljubljani 17. Seminar slovenskega jezika. Iz Benečije je bilo 12 udeležencev. Med tečajem so poslušali predavanja, srečali so se z nekaterimi slovenskimi pesniki in pisatelji ter obiskali Ptuj in Maribor.

Dne 19. julija je bila v Oblici nova maša, ki jo je daroval Maurizio Qualizza. Novomašnik se je sicer rodil v Mossi pri Gorici. Njegov nono pa se je pred 50 leti izselil iz Oblice in se poročil v Furlanijo.

Vošt

Na Kamenici je bilo v preteklem letu tridnevno praznovanje: 21. avgusta je bil »Večer Mlade brieze« - pesmi in plesi otrok; 22. avgusta je bil »Beneški večer«: razstave domačega obrtništva in prižiganje kresov; 23. avgusta pa je bilo »Srečanje med sosednjimi narodi«: sv. maša in nastopi folklornih skupin. Slavnostni govor je imel dr. Emil Cenčič, z navdušeno besedo je pozdra-

vil navzoče Izidor Predan, nato pa so nastopile folklorne skupine s Koroške, Ukev, Furlanije, Rezije in Slovenije, beneški pevski zbori in Tonca Ponediščak.

V avgustu je bilo že osmo leto Mlada brieza, ki je sprejela več kot sto otrok na letovanje. Letos je bila razdeljena na štiri skupine po starosti otrok.

Šetember

Zveza italijanskih partizanov in Združene borcev iz Slovenije so 6. septembra v Čeneboli pod Ivancem odkrili spomenik padlim partizanom. To slovesnost pa so združili z Bandimico, ki jo prirejajo v Čeneboli vsako leto v zahvalo za vse, kar jim je dala zemlja.

Otuber

Pri Sv. Lenartu je kulturno društvo »Studentenci« priredilo posvet o temi »Katoliški svet in politični pluralizem«. Na to srečanje so prišli tudi nekateri župani in tajnik videmske KD.

Dne 16. oktobra je Evropski parlament odobril listino o deželnih jezikih in kulturah ter o pravicah jezikovnih manjšin.

Dne 18. oktobra sta zunanja ministra Vrhovec in Colombo ločeno sprejela enotno

delegacijo slovenske narodnostne skupnosti, ki jima je ponovila zahtevo po čimprejšnji odobritvi zakona o globalni zaščiti Slovencev v Italiji.

Dne 31. oktobra je ministrski predsednik Spadolini zagotovil enotni delegaciji slovenske narodnostne skupnosti, da namerava rešiti vprašanje zakonske zaščite Slovencev v Italiji.

November

Dne 4. novembra je vsedržavni sekretar Krščanske demokracije Flaminio Piccoli v Rimu sprejel enotno delegacijo Slovencev iz dežele Furlanije-Julijske krajine. Zagotovil je, da bo KD v kratkem času izdelala svoj zakonski predlog za zaščito slovenske manjšine.

Dne 11. novembra je slovensko delegacijo v Rimu sprejel tajnik KPI Berlinguer, ki je prav tako zagotovil vso pomoč in podporo, da bi bila z zakonom zaščitena slovenska manjšina v Italiji, kot se je že to zgodilo za francosko in nemško manjšino.

Dne 21. novembra je bilo na Stari gori veliko versko srečanje med Furlani in Slovenci. Somaševanje, pri katerem je sodelovalo nad 70 slovenskih in furlanskih duhovnikov, sta vodila videmski nadškof in kopr-

ski škof. Te slovesnosti se je udeležilo več tisoč vernikov.

Verski list »Dom« obhaja 15. obletnico izhajanja. Njegov namen je: ohraniti našo kulturo, naš slovenski domači jezik, našo specifično etnično podobo ter se vključiti v današnjo družbo kot odrasli kristjani in enakopravni državljani.

*Vsem Benečanom
doma in po svetu
želimo
blagoslovljene
božične praznike
in
srečno novo leto
1982*

KAZALO

	Str.
Z. Reven: Pre Anton o rojstvu Trinkovega koledarja	31
Z. Reven: Domači glas u Belgji	36
T. Pavšič: Trideset let zvestobe	41
A. B.: Skozi tridesetletno bogastvo Trinkovega koledarja	48
Novo delo o Ivanu Trinku	57
Pismo iz Ljubljane Ivanu Trinku	58
Ev. Pahor: Trinkova podoba v meni	63
M. Jevnikar: Ivan Trinko in Andrej Budal v Vidmu	66
M. Breclj: Se nekaj dopisov Marice Nadlišek- Bartolove Ivanu Trinku	74
Govor dr. Emila Cenčiča na Kamenici 1981	86
Iz. Predan: Deset let Kamenice	97
L. Šorli: Stara gora v Ben. Sloveniji	100
M. Maver: Iz beležnice 1975	101
Silvana Paletti - rezijanska pesnica	105
Valentina Petričič: Hišca moja	109
M. Breclj: Umrli je ljubitelj Ben. Slovencev in Rezijanov	110
Tonca Ponediščak: Pre Luigi Clinjon	112
Naši otroci pišejo	117
Kronika	126
Kazalo	142
Slike	143

SLIKE

	Str.
Msgr. Ivan Trinko	30
Vas Topolovo	42
Beneška folklorna skupina	45
Rezijanski citiravci	51
Dr. Emil Cenčič	86
Somaševanje na Kamenici	88
Folklorna skupina iz Rajblja	91
Folklorna skupina iz Ukev	94
Silvana Paletti	105
Tonca Ponediščak	115
Člani Ben. gledališča igrajo skeč »Kostanjova vahta«	127
Beneška folklorna skupina na Dan emigranta	129
Poslušalci pri predavanju dr. Pavleta Merčùja	131
Škof iz mesta Fiesole v Marsinu	133
Papež Janez Pavel II. pozdravlja množice	135

TRINKOV KOLEDAR
Letnik XXX

Uredil: Joško Kragelj

Natisnila tiskarna Budin - Gorica

uff. sup.

s

TRINKOV koledar

inv.št:

4938